Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

46-йил чиқиши
№ 227 (12.881).
30 СЕНТЯБРЬ 1964 ЙИЛ ЧОРШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

Ўрта Осиё иқтисодий районида 1.000.000 тоннадан ортиқ пахта тайёрланди.

Кеча Республикамиз бўйича йиллик планнинг 1,86 процента миқдорида „оқ олтин" топширилди ✽ Республикамизнинг 2 процент ва ундан ҳам ошириб пахта тайёрлашига теримда судралаётган Самарқанд, Қорақалпоғистон АССР, Хоразм, суръатни кеча яна пасайтириб юборган Сирдарё областлари яхши ёрдам бермаяптилар ✽ **Кунига икки-уч процент ва ундан ошириб пахта тайёрлайлик!**

ПАХТАКОРГА МАДАДКОР БЎЛАЙЛИК

Қуёшли ўлкамизда улкан тўй тараддуди. Сўлим шаҳарларимиздаги кўм-кўк хиёбонлар, ҳашаматли бинолари билан чирой бағишлаётган серфайз кўчалар ясанмоқда, поёни йўқ водийларимиздаги яшил қишлоқларимиз тўй либосини киймоқда, дилларда байрам, тилларда байрам. Зотан ўзбек хонадони учун бу байрам чиндан ҳам катта тантанадир. Усиш, улғайиш, камол топиш ва тараққиётнинг порлоқ йўлини очиб берган кунни нишонлаш қайси бир қалбга қувонч бахш этмайди.

Шунинг учун Бекободда юрак қўри билан металл эритаётган азаматлар ҳам, Газлида ер қаъридан зангори ёнилғи ундираётган оловкорлар ҳам, Навоий ва Тахиатош, Тошкент ва Қайроққумдан нур таратаётганлар ҳам, минглаб, ўн минглаб станокларни бошқариб, мўъжизалар яратаётганлар ва яна юзлаб касб эгалари ҳам тўйга муносиб тўёна билан келиш иштиёқида тўлиб-тошмоқдалар. Хирмон-хирмон «оқ олтин»имиз билан тўйимизга янада файз киритиш эса ҳар биримизнинг қалбимиздаги эзгу ният, олий мақсаддир. Чунки пахта бизнинг миллий ғуруримиз, ифтихоримиз.

Миришкор пахтакорларимиз ерга дур сочиб, пешона тери билан ундирган ғўза туплари бугун сахийлик билан олтин тўла косаларини кўз-кўз қилмоқда. Чаноқлардаги жавоҳирлар бизни далага — улкан ўзбек пахтасининг хирмонларини тойлашга, 3 миллион 600 минг тонна учун кураш қизғин давом этаётган мардлар майдони — пахтазорга чорламоқда. Юрагида она-Ватан, эл-юрт меҳри жўш урган ҳар бир кишининг ўрни бугун далада. Созанда созининг навоси, хонанда яллисининг авжи, қалам аҳлининг юрак сўзи пахтазорда янграб, акс-садо берсин.

Куни-кеча республикамиз ёзувчиларидан катта бир группаси теримда пешқадамликни сира қўлдан бой бермай, пойганинг олдинги марраси эгаллаб бораётган фарғоналиклар ҳузурига жўнаб кетди. Сурхон водийси томон йўл олган сўз усталари республикамиз жанубидаги пахтакорлар билан учрашувларга ҳозирланмоқдалар. Узбек Давлат филармониясининг концерт бригадалари пахтакорлар хизматини бажо келтирмоқда.

Иш намунали уюштирилган областларда пахтакорларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш ҳам катта уюшқоқлик билан олиб борилмоқда. Савдо ходимлари, умумий овқатланиш корхоналарининг коллективлари, маданий-оқартув муассасаларининг хизматчилари пахтакорлар талаб-эҳтиёжларига сезгирлик билан қулоқ солиб, ўз зиммаларидаги масъулиятли вазифани шараф билан бажармоқдалар.

Аммо айрим областларда пахтакорларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш ишида жиддий нуқсонлар содир бўлмоқда. Сурхондарё, Самарқанд, Хоразм областлари ва Қорақалпоғистон АССРнинг айрим узоқ районларида пахтакорларга савдо хизмати кўрсатиш кўнгилдагидек эмас. Бу ерларда дала шийпонларига кўчма дўконлар камдан-кам боради, кўпинча пахтакорлар район марказларида уйилиб ётган молларни сотиб олиш имкониятидан ҳам маҳрум бўлиб қолмоқдалар. Бу областлардаги бадиий-ҳаваскорлик тўгараклари пахта йиғим-теримига яхши сафарбар этилмаган, олдиндан тузилган план билан иш тутаётганлари йўқ. Лекторлар, агитатор ва пропагандистларнинг уюшган группалари пахтакорлар ҳузурида камдан-кам бўлмоқдалар.

Бугун деҳқонларимизга ҳамкор, мададкор бўладиган ҳар бир коллективни «оқ олтин» тераётганлар хизматига сафарбар этиш, уларнинг бутун талаб-эҳтиёжларини сезгирлик билан кузатиб бориш ва ўз вақтида қондириш партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг диққат-марказида бўлмоғи лозим.

Республикамиз пойтахтидаги ва область марказларидаги ўнлаб олий ўқув юртлари ва техникумларнинг студентлари пахтакорлар билан ёнма-ён туриб етиштирилган мўл ҳосилни тезроқ йиғиб териб олишга ёрдамлашишга тайёр эканликларини билдирмоқдалар. Ана шу ўқув юртларининг истеъдодли ҳаваскор-санъаткорлари, ажойиб пропагандист ва агитаторлари, юзлаб ташкилотчилари бор. Олий ўқув юртлари ва техникумларнинг бошланғич партия, комсомол ва касаба союз ташкилотлари улардан махсус агитбригадалар тузиб, пахтакорларга маданий хизмат кўрсатиш ташаббускорлари бўлмоқлари керак. Олий ва ўрта маълумотли бўлажак мутахассислар қишлоқларимиздаги энг актив тарғиботчилардир. Ишлаб чиқариш бошқармаларидаги партия комитетлари ана шу катта имкониятдан моҳирлик билан фойдаланишлари лозим.

Республикамизда халқ театрлари, халқ филармонияларининг жуда кўп тармоқлари вужудга келди ва улар кенг меҳнаткашлар оммасининг ҳурмат-эътиборига сазовор бўлмоқда. Узбекистон ССР Маданият министрлиги ана шу халқ театрлари ва филармонияларининг йиғим-терим давридаги махсус иш планини тузиши ҳамда уларни пахтакорлар хизматига тўла сафарбар этиши керак.

Ватан биздан «оқ олтин» кутмоқда. Эл ва элатларнинг нигоҳи «оқ олтин» ўлкасига қаратилган, ғалаба рапортининг жарангли сатрларини эшитишга мунтазир. Қон-қардошларимизнинг шу катта умидларига яраша ёруғ юз билан хирмон кўтарайлик. Бунда қишлоқ зиёлиларининг хизмати алоҳида аҳамиятга эгадир. Қишлоқдаги ҳар бир мутахассис — у ҳоҳ кутубхоначи, ўқитувчи, врач, агроном, ирригатор бўлмасин — биринчи навбатда «оқ олтин» ўлкасининг улкан пропагандистидир. У ҳаётбахш сўзи, жўшқин меҳнати билан пахтакорнинг қалбига меҳригиё жо қилишга, уни ўз орқасидан эргаштириб, катта хирмон кўтаришга қанотлантиришга даъват этилгандир.

3 миллион 600 минг тонна учун курашнинг ҳал қилувчи дамлари давом этмоқда. Бу курашда ҳар биримиз — жанговар жангчи. Тонналарнинг салмоғи юрак қўримиз билан бунёдга келади. Меҳнатимиз самараси «оқ олтин» Ватанга армуғон бўлсин. Билагимиздаги куч-ғайратимизни, қалбимиздаги чексиз меҳр-садоқатимизни шу кураш майдонида намоён этайлик, Ватанга мўл-кўл «оқ олтин» етказиб берайлик. Ватан, эл-юрт даъвати шундай, қалб-виждон амримиз ҳам шу: **ДУР ЕРДА ҚОЛМАСИН, ОЛТИН КУЗНИНГ ҒАНИМАТ ДАМЛАРИДА УНИ ТЕРИБ ОЛИШДА ПАХТАКОРГА ҲАМКОР, МАДАДКОР БУЛАЙЛИК!**

ОТНИ ҚАМЧИЛАНГ

ХОРАЗМ ПАХТАКОРЛАРИГА ОЧИҚ ХАТ

Тонгда газетага тикиламиз, оқшом телевизор қулоғини бураймиз. Сводкани ўқиймиз, сводкани эшитамиз, республика пахтаси 20 процентдан ошдимикин, кунига икки процентга етдимикин? Хушхабарлардан завқланамиз, илҳомланамиз: балли, баракалла фарғоналик ва андижонлик пахтакорлар, қутлуғ бўлсин илк зафарлар, илк ғалабалар! Сурхон воҳаси ва Қашқа далаларининг қаҳрамонларига офарин! Карвон ортида қолмай, шаҳдам қадам ташлаётган жамики пахтакорларга ишчилар таъзими, ишчилар саломи!

Ўзбекистондаги ҳар бир меҳнаткаш касбикори нималигидан қатъи назар, пахта ишқида яшайди, қишин-ёзин «оқ олтин» ҳақида ўйлайди, у қалби билан, фикру ўйи билан, деҳқонга мададни, далдаси билан, теримда ҳашари, кўмаги билан пахтакор!

Биз тўқимачилар ҳунаримиз важидан ҳам айниқса пахтакорлар билан иноқмиз, дўстмиз, қадрдонмиз. Ҳосил қанчалик мўл бўлса, нечоғли тез йиғиштириб олинса, бизнинг кайфимиз шу қадар чоғ бўлади, ишимиз унумли, газламаларимиз кўримли чиқади. Ишимизнинг кўламини бир кўз олдингизга келтиринг. Тунов куни чўтга солиб бир ҳисоблаб кўрдик, бир йилда тўқиб чиқарган газламамиздан ер юзидаги барча аёлларга уч сидра кўйлак тикиб берса бўлар экан. Бу бир бизнинг комбинатимиздаги иш. Мамлакатимиздаги яна қанча-қанча тўқимачилик корхонаси ўзбек пахтасидан камалакдек ранг-баранг газламалар тўқийди, эл-юртни кийинтиради, хушнуд этади. Демак, пахтакор билан, образли айтганда, бир цехда ишлаяпмиз, бир ишни қиляпмиз десак бўлади.

Пахтачиликда долзарб кунлар келди. Терим қизигандан қизияпти. Ҳа, қизийверсин! Суръат кўтарилаверсин! Бу йил—қутлуғ йил! Бу йил халқимиз қўш байрамни нишонлайди: Ўзбекистон Компартияси ва жонажон республикамиз қирқ ёшга тўлади. Тўйга ҳар қанча меҳнат тўёнасини тортиқ қилсак арзийди. Пахтакор ҳам, ишчи ҳам ана шу ширин ташвиш билан яшамоқда, ишламоқда.

...Кўзимиз яна сводкада. Кўнглимиз тўлмай турибди. Нега Хоразм ва Қорақалпоғистон пахтакорлари, Самарқанд ва Сирдарёнинг азаматлари ортда қолишяпти? Нега машъал Хоразмда, баҳодир Қорақалпоғистонда суръат суст, дефолиация судраляпти? Амударё ёқасидаги шерзод пахтакорлар, отни қамчиланг.

Юқорида пахтазорни цехга ўхшатдик. Бир цехки, унинг поёни йўқ. Бир цехки, унда жамики пахтакорлар ишлайди. Истардикки, ана шу цех бир меъёрда ишласин. Иш тонг билан бошлансин, қош қорайгунча давом этсин.

Пахтазорда мустаҳкам интизом бўлиши керак. Ҳар бир пахтакор ўз бурчини садоқат билан бажармаса, ишда унум бўлмайди. Ишда унум бўлиши учун эса машиналарни ишга солиш керак, машинага суяниш керак. Қорақалпоғистон ва хоразмлик дўстларимиз машина теримига суст тайёргарлик кўришаётганга ўхшайди. Бўлмаса, дефолиация шу қадар чўзилармиди, сводкада бу икки воҳа орқага тушиб кетармиди! Хоразм ва Қорақалпоғистон пахтакорлари мавсум бошидан бери 8 процентдан сал ошириб пахта топширишибди. Тўғри, кейинги кунларда бу икки областда силжиш бўлди. Кунига бир процентдан кўпроқ пахта топширилляпти. Аммо бу кифоя эмас.

Ахир, дам ғанимат-ку, дўстлар! Сентябрь тугади. Об-ҳаво айниб қолиши, эзиб ёмғир ёғиб қолиши бор. Шунинг учун ҳам қўлидан иш келадиган ҳар бир киши далага чиқиши, ҳар бир терим машинаси юқори унум билан ишлатилиши лозим. Хоразмдаги Хазорасп Гурлан, Хива, Қорақалпоғистондаги Қўнғирот, Кегайли, Чимбой пахтакорлари қолоқликка барҳам берадилар, «оқ олтин»дан улкан хирмонлар ясайдилар, деб ишонамиз.

Лекин ҳозирча бу бошқармаларда иш чатоқ. Хазорасп ишлаб чиқариш бошқармаси (бошлиғи ўртоқ Л. Маҳмудов, партия комитетининг секретари М. Ражабов)да, билишимизча, теримда 20300 киши қатнашиши керак. Лекин далада теримчиларнинг чўғи оз. 15000 киши пахта теряпти, холос. Дефолиация ҳам кўнгилдагидек эмас. Машина теримига мўлжалланган майдонларнинг учдан биридагина ғўзанинг барги тўктирилган. 260 та терим машинасидан фақат 44 таси далага чиқарилган. Хива бошқармасининг пахтакорлари ҳам отга қамчи боссинлар. Бошқармадаги ҳозирги аҳвол эса ҳеч кимни қаноатлантирмайди. Дефолиация ҳам, машина терими ҳам ўлда-жўлда. Жамики колхозчиларнинг тўртдан бир қисми теримга жалб этилмаган.

Хоразм—совет пахтачилигининг машъали бўлиб келган область. Теримдаги ҳозирги суръат воҳанинг кураги ерга тегмаган пахтакорларига ярашмай турибди. Сира ярашмай турибди! Лафзи ҳалол Хоразм пахтакорлари темирни қизиғида босадилар, шуҳратларига шуҳрат қўшадилар деб ишонамиз.

Азиз пахтакорлар, пахта майдонида — мардлар майдонида сизга зафарлар ёр бўлсин! Республикамиз юбилейини ёруғ юз, улкан «оқ олтин» хирмонлари билан кутиб олайлик!

Тошкент тўқимачилик комбинати ишчиларидан:

Шарофат АБДУЛЛАЕВА,
2-тўқув фабрика тўқувчиси, коммунистик меҳнат зарбдори.

Дилбар ТУХТАХОНОВА,
1- йигирув фабрика йигирувчиси, коммунистик меҳнат зарбдори.

Зарифа ТОШМУҲАМЕДОВА,
газламага гул босиш фабрикасининг сараловчиси.

Ғозиназар РАҲИМХУЖАЕВ,
2- тўқув фабрикаси мастер ёрдамчиси, коммунистик меҳнат бригадасининг бошлиғи.

ПЛАН—МАШИНА ТЕРИМИ ҲИСОБИГА

БЕШАРИҚ. («Совет Ўзбекистони» мухбиридан телефон орқали олинди). Пахтачиликни комплекс механизациялаш ҳаракатининг ветерани, Фарғона область, Киров бошқармасидаги «Октябрь 40 йиллиги» совхозининг донгдор бригада бошлиғи, республикада хизмат кўрсатган механизатор Қурбон Кенжаев бундан бир неча кун муқаддам «Совет Ўзбекистони» газетаси орқали андижонлик ҳамкасби Мамажон Дадажоновга ёзган очиқ хатида республиканинг барча пахтакорларини юбилей йилида тоғ-тоғ «оқ олтин» хирмони ясашга даъват этган эди.

Мана, бугун Қурбон Кенжаев ўзи бошчилик қилаётган бригада аъзолари пахта тайёрлаш йиллик планини биринчи машина теримидаёқ 110 процент қилиб бажарганликлари ҳақида рапорт бердилар. 54 гектар ернинг ҳар гектаридан 26,4 центнердан ҳосил олинди. Давлатга топширилган 143 тонна пахтанинг ҳаммаси машинада терилди.

Бригада аъзолари даладаги пахтани чамалаб кўриб, ҳосилдорликни гектар бошига 35 центнерга етказишга қарор қилдилар. Қурбон Кенжаевнинг ўзи эса мавсумда 200 тонна пахта териб бермоқчи. У ҳозиргача «зангори кема» бункеридан 127 тонна «оқ олтин» тўкди.

Пахта тайёрлашнинг бориши

Ўрта Осиё иқтисодий районi

(Планга нисбатан процент ҳисобида: биринчи стун — бир кунда тайёрланган пахта; иккинчи стун — мавсум давомида; учинчи стун — машина терими).

Узбекистон ССР	1,86	22,71	12,57
Қирғизистон ССР	2,54	22,44	15,92
Тожикистон ССР	1,55	21,77	8,87
Чимкент области	2,32	20,31	1,76
Туркманистон ССР	1,30	15,52	4,33

Ўзбекистон ССР областлари

(Планга нисбатан процент ҳисобида: биринчи стун — бир кунда тайёрланган пахта; иккинчи стун — мавсум давомида; учинчи стун — бир кунда машинада терилган пахта; тўртинчи стун — мавсум давомида; бешинчи стун — дефолиация қилинган майдонлар).

Фарғона	2,39	43,65	3,57	35,77	102,51
Андижон	2,42	35,01	3,08	20,35	82,01
Қашқадарё	2,17	32,98	3,70	23,01	143,65
Сурхондарё	1,72	25,08	2,77	9,56	77,17
Тошкент	2,84	19,80	3,14	14,69	78,93
Бухоро	1,73	17,80	1,28	4,55	94,82
Сирдарё	1,33	9,10	1,65	7,76	109,81
Қорақалпоғистон АССР	1,07	8,29	0,34	0,86	71,00
Хоразм	1,19	8,00	0,29	0,78	63,59
Самарқанд	0,76	4,87	0,10	0,28	81,56

ДЎСТЛИК МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА!

Индонезия Президенти доктор Сукарно Москвага келди

МОСКВА, 29 сентябрь. (ТАСС). Бугун Москва Индонезия Республикасининг Президенти ва Бош Министри доктор Сукарнони тантана билан кутиб олди.

Ҳар иккала мамлакатнинг давлат байроқлари билан безатилган Внуково аэродромида азиз меҳмонни пойтахт меҳнаткашлари ва жамоатчилигининг вакиллари самимий табрикладилар. Доктор Сукарнони СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. И. Микоян, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев, Г. И. Воронов, А. Н. Косигин, Н. В. Подгорний ўртоқлар, Совет Иттифоқининг бошқа давлат ва партия арбоблари кутиб олдилар.

Кутиб олувчилар орасида мудофаа ва хавфсизлик масалалари бўйича министр-координатор, Индонезия қуролли кучлари штабининг бошлиғи генерал А. Х. Насутион, Индонезия Республикасининг СССРдаги элчиси Манай Софиан, чет эл дипломатлари, совет ва чет эл мухбирлари бор эди.

Фахрий қоровул саф тортиб турди ва Индонезия ҳамда Совет Иттифоқининг давлат гимнлари ижро этилди. Президент Сукарно шарафига тўплардан 21 марта бир йўла ўқ узилиб, миллатлар салюти берилди.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. И. Микоян азиз меҳмонни самимий табриклади. Доктор Сукарно жавоб нутқи сўзлади.

А. И. Микоян ва доктор Сукарнонинг нутқлари қарсаклар билан кутиб олинди.

Доктор Сукарно, Н. С. Хрушчев ва А. И. Микоян машинага чиқадилар. Мотоциклчилар эскортида автомобиллар колоннаси шаҳарга қараб йўл олади.

Москванинг ғарби-жанубий чегарасидан Кремлгача бутун йўл бўйи москваликлар дўст мамлакатдан келган азиз меҳмонни ва совет раҳбарларини табрикладилар. Доктор Сукарнонинг резиденцияси Кремлда бўлади. Машиналар кортежи бораётган трасса байрамдагидек безатилган эди. Жуда кўп транспарантларга индонез ва рус тилларида шу сўзлар ёзилган эди: «Империализм, мустамлакачиликка қарши ва бутун дунёда тинчлик учун курашда совет ҳамда индонез халқларининг ҳамкорлиги яшасин!», «Совет Иттифоқи ва Индонезия халқлари ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик ривожланиб, мустаҳкамлана берсин!», «Яшасин бутун дунёда тинчлик!».

(ТАСС).

ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИГА ЯНГИ АВТОМОБИЛЛАР

ПАРТИЯ ВА ҲУКУМАТ РАҲБАРЛАРИ ЮК АВТОМОБИЛЛАРИ ВИСТАВКАСИНИ ТОМОША ҚИЛДИЛАР

А. Н. Косигин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорний, Н. С. Хрушчев ўртоқлар 28 сентябрда Давлат автомобиль ва автомотор илмий тадқиқот институти территориясида ташкил этилган янги юк автомобиллари виставкасида бўлдилар. СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Д. Ф. Устинов, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари В. Э. Димшиц, К. Н. Руднев, Л. В. Смирнов улар билан бирга келдилар.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев автомобилсозлар ҳузурида нутқ сўзлаб, айрим машиналарнинг конструкциялари юзасидан баъзи мулоҳазаларини айтди. Ўртоқ Н. С. Хрушчев техника соҳасида янада пухта сиёсатни амалга ошириш учун конструкторлик ишини янада марказлаштириш зарур эканлигини, шунингдек автомобиль транспорти ходимлари ва йўл ходимларини ягона бир раҳбарлик остида бирлаштириш мувофиқ эканлигини кўрсатди.

Партия ва ҳукумат раҳбарларининг автомобиль саноати ва автотранспорт ходимлари билан суҳбати вақтида автомобилларнинг типи тўғрисидаги масалалар, машиналарнинг узоқ вақтга чидами ва пишиқлигини анча ошириш, автомобилсозлик саноатида фойдаланиладиган комплекс буюмлар ва материаллар сифатини жиддий суратда яхшилаш, контейнерлар, турли ишлар учун мўлжалланган ярим прицеплар ва прицеплар ишлаб чиқаришни кенгайтириш тўғрисидаги масалалар ўртага қўйилди.

РЕСПУБЛИКА МАТЛУБОТЧИЛАРИНИНГ ЮТУҒИ

Республика матлуботчилари Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллигини муносиб меҳнат совғаси билан нишонлаш учун курашиб, қовун-тарвуз тайёрлаш планини ошириб адо этдилар. Ҳаммаси бўлиб 125 минг тонна — пландагидан 10 минг тонна кўп маҳсулот тайёрланди.

Бу йил шаҳар меҳнаткашларига ҳар йилдагидан кўпроқ қовун ва тарвуз етказиб берилди.

Матлубот кооперацияси йўли билан сабзавот тайёрлаш плани бажарилай деб қолди. Андижон, Сирдарё, Сурхондарё областларининг кооператорлари сабзавот тайёрлаш йиллик планини 28 сентябрда бажардилар. Бу областларда пландан ташқари сабзавот тайёрланмоқда.

СОВЕТ ПАРТИЯ-ҲУКУМАТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ПЕКИНГА КЕЛДИ

ПЕКИН, 29 сентябрь. (ТАСС). КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, ВЦСПС раиси В. В. Гришин бошчилигидаги совет партия-ҳукумат делегацияси Хитой Халқ Республикасининг 15 йиллиги байрамида қатнашиш учун бугун самолётда Пекинга келди.

Пекин аэродромида совет делегациясини Умумхитой халқ вакиллари кенгаши доимий комитетининг раиси Чжу Дэ, Хитой Компартияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси Пин Чжэнь, совет элчихонасининг ходимлари, Пекиндаги чет эл дипломатлари кутиб олдилар.

Биринчи Интернационалнинг 100 йиллигига бағишланган тантанали мажлисда

ЎРТОҚ Н. С. ХРУШЧЕВНИНГ КИРИШ НУТҚИ

Ўртоқлар!

Биз бугун жуда катта воқеа — Биринчи Интернационал барпо этилганлигининг юз йиллигини нишонлаш учун, Биринчи Интернационалнинг асосчилари ва йўлбошчилари, ишчилар халқаро бирлашмасининг гениал раҳбарлари Карл Маркс ва Фридрих Энгельсни чуқур ҳурмат билан эсга олиш учун бу ерга тўпландик.

Европа мамлакатлари илғор ишчиларининг вакиллари меҳнат аҳлининг ҳуқуқлари ва манфаатлари учун қандай кураш олиб бориш ва халқлар нафрат билан қараган ҳамда одам одамни эксплуатация қилишига асосланган системани тугатиш учун нима қилмоқ керак деган масалани биргаликда муҳокама қилиш учун Лондонда тўпланишган кундан буён юз йил ўтди.

Ўтган асрнинг ўрталарига қадар тарих шу тариқа ривожланган эдики, бир эксплуататорлик тузуми ўрнига бошқа эксплуататорлик тузуми келар эди, эски золимлар янгилари билан алмашинар эди, меҳнаткашлар эса қашшоқлик ва ҳуқуқсизликда яшай берар эди.

Пролетарлар Интернационални вужудга келтириб, улуғ синфга хос тарзда очиқдан-очиқ ва дадиллик билан бутун дунёга шундай дедилар: **Бас! Биз, барча мазлумларнинг вакиллари** буржуазияга дағдаға қиламиз. Биз шундай деймиз: бизнинг мақсадимиз — ҳар қандай эксплуатацияни, жабр-зулмнинг ҳамма турларини йўқ қилиб юборишдан, меҳнат аҳлининг қардошлигига асосланган янги жамиятни вужудга келтиришдан иборат!

Биринчи Интернационал биз, коммунистларга бениҳоя азиздир, чунки у, капитализм чангалзорларини тозалай бошлади, ёруғлик сари, социалистик истиқбол сари биринчи сўқмоқ йўлни, ишчилар синфи юз йил ичида ўзининг қаҳрамонона кураши билан тараққиётнинг асосий катта йўлига айлантирган сўқмоқ йўлни очиб берди.

Владимир Ильич Ленин таъкидлаб ўтганидек, «Биринчи Интернационал ишчиларни капиталга революцион йўл билан ҳамла қилишга тайёрлаш учун ишчилар халқаро ташкилотининг пойдеворини қурди, социализм учун пролетар, халқаро курашнинг пойдеворини қурди».

Биринчи Интернационал расман «Ишчиларнинг халқаро жамияти» деб аталар эди. Бу сўзларнинг чуқур маъноси бор. Эксплуататорлар эксплуатация қилинувчиларни бостиришни, уларнинг қонини сўришни енгиллаштириш учун уларни бир-бирларидан ажратиб юборишга асрлар бўйи интилиб келдилар. Капиталистлар ўз мамлакатидаги ишчиларни бошқа мамлакатларнинг ишчиларидан ажратиб қўйишга, бундан ҳам муҳимроғи, улар орасига низо солишга муваффақ бўлганларида бамайлихотир бойлик тўплаш ва ҳукмронлик қилиш мумкин эканлигини жуда яхши тушунадилар. Барча мамлакатлардаги буржуазиянинг шиори, эксплуататорларнинг шиори битта, у ҳам бўлса, «бўлиб ол ва ҳукмронлик қил!» деган шиордан иборат.

Маркс ва Энгельс буржуазиянинг ана шу сиёсатига турли мамлакатлар меҳнаткашларининг кучларини бирлаштиришдан иборат пролетар сиёсатини қарама-қарши қўйдилар. Интернационал бу сиёсатни биринчи бўлиб амалга оширишга киришганлиги учун ҳам биз, коммунистларга азиздир.

Пролетар интернационализми Ишчиларнинг халқаро жамияти бизга қолдирган энг муҳим, энг қимматли меросдир. Бу — мероснинг руҳига, унинг васиятларига содиқ бўлиш аввало, интернационалист бўлиш демакдир. Бу—меҳнат аҳлининг эксплуататорларга қарши жаҳон иттифоқини тобора кўпроқ мустаҳкамлаш учун куч-ғайратни аямаслик демакдир. Бу—социализм ва коммунизм улуғ ишининг тантанаси учун ҳамма чораларни кўриш демакдир! **(Давомли қарсаклар).**

Ўртоқлар! Ишчилар синфи нималарга эришганлиги бутун дунёга аён бўлиб қолган ҳозирги кунда ўзларини Интернационалнинг ворислари деб аташга ишқибоз бўлган кўп кишилар топилиб қолди. Аммо, Интернационалнинг ворисы бўлиш масъулиятли, ғоят масъулиятли ишдир! Интернационалнинг вориси бўлиш — у эълон қилган мақсадларни амалда рўёбга чиқариш демакдир, капитализмга қарши курашга, янги жамият қурилишига доим реал ҳисса қўшиш демакдир.

Биз тўла ҳуқуқ билан шу гапларни айта оламиз: коммунистлар Интернационалнинг юз йиллигини унинг улуғ революцион традицияларининг содиқ ворислари сифатида нишонламоқдалар. Марксчи-ленинчи партиялар Интернационал байроғини баланд кўтариб бормоқдалар. **(Гулдурос қарсаклар).**

Биз, совет кишилари бугунги юбилейни айниқса зўр қувонч туйғулари билан нишонламоқдамиз. Биз бу кун Интернационалда рус секцияси ҳам бўлганлигини, рус революционерлари Интернационалнинг курашда қатнашганликларини эсга олмай ўта олмаймиз. Улуғ Маркс Интернационалда рус революционерларининг биринчи намояндаси бўлганлигини эсга олмай ўта олмаймиз! **(Гулдурос қарсаклар).**

Агар Карл Маркс Интернационалнинг юз йиллигини биз билан бирга байрам қила олганида у ҳозирги кунда мамлакатимизга, халқимизнинг муваффақиятларига зўр мамнуният билан назар солган бўлур эди. Биз ҳам, Марксга ифтихор билан шу гапларни айта олган бўлур эдик: Сиз пролетариатни даъват этган нарсалар бизнинг мамлакатимизда реал нарсаларга айланди! **(Қарсаклар).** Ҳозирги кунда Советлар мамлакатида революционерларнинг кичик бир секцияси эмас, балки Сизнинг шогирдингиз ва революцион ишингизнинг давомчиси улуғ Ленин вужудга келтирган қудратли ва чиниққан Коммунистик партия мавжуддир. **(Қарсаклар).** Ҳозирги кунда бутун дунё меҳнаткашлари ўз курашларида марксизм-ленинизмнинг ҳамиша ғолиб таълимотига амал қилмоқдалар. Бизнинг бутун халқимиз коммунизм позицияларида турибди!

Бизнинг ленинчи партиямиз ташкил топгандан буён ўтган қарийб етмиш йил мобайнида ҳамиша пролетар интернационализми принципларига амал қилиб келди. Интернационалнинг васиятлари, Маркс, Энгельс, Ленининг васиятлари бизнинг партиямиз учун муқаддас васиятлар бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади! **(Қарсаклар).** Бизнинг партиямиз халқаро ишчилар синфи ишига қўшган ҳиссаси тўғрисида мамнуният билан гапира олади.

Бизнинг халқимиз Владимир Ильич Лениннинг раҳбарлигида Улуғ Октябрь революциясини амалга оширди. Бизнинг халқимиз капитализмни ағдариб ташлаб, бу билан Интернационалнинг энг биринчи васиятини бажарди — планетамизнинг олтидан бир қисмида эксплуататорлар ҳукмронлигини тугатди.

Октябрнинг ғалабаси Шарқда ва Ғарбда революцион ёнғинни алангалатиб юборди.

Октябрь революциясидан кейин бизнинг халқимиз зўр ғайрат билан меҳнат қилди ва курашди. У, жаҳонда биринчи бўлиб социалистик жамият қурди, ўз Ватанининг қиёфасини ўзгартириб юборди, уни озод ва қудратли мамлакатга айлантирди. Социализм халқ талантларига кенг эркинлик яратиб берди, уларга ижод қилиш учун чексиз майдон очиб берди, инсоннинг ҳаётини унинг юксак вазифаларига муносиб ҳаётга айлантирди.

(Охири иккинчи бетда).

ЎРТОҚ Н. С. ХРУШЧЕВ НУТҚИ

(Боши биринчи бетда)

Биз ҳозирги кунда ўзимизнинг интернационал бурчимизни, аввало, коммунизмни муваффақиятли суратда қуришдан, тинч ва маъмур жамиятни вужудга келтиришдан иборат деб биламиз. Бу жамиятда унинг ҳар бир граждани бахтли ҳаёт кечириш, ўзининг бутун талантларини, бутун истеъдодларини мавж уриб ўстириш имкониятига эга бўлади. Биз шу нарсага чуқур аминмизки, янги жамият қурилиши барча мамлакатларда қардошларимизнинг — социализм ҳаққоний иши учун кураш олиб боришларига ёрдам беради. **(Қарсаклар).**

Социализм ва коммунизм қуриш — Совет Иттифоқининг ва бошқа социалистик мамлакатларнинг жаҳондаги озодлик курашига қўшаётган ҳал қилувчи ҳиссасидир. Социалистик мамлакатлар халқларининг ижодий меҳнати революцион жамиятнинг энг муҳим майдони бўлиб қолди. Бу қурилиш нечоғли актив, нечоғли муваффақиятли суратда олиб борилса, капитализм, мустамлакачилик, янги мустамлакачиликнинг позицияларига шу қадар кучли путур етказилади, капитал мамлакатларидаги синфдош қардошларимизга, ўз эркинлиги ва миллий озодлиги учун курашаётган барча халқларга биз кўрсатаётган ёрдам шу қадар кўп орта боради! **(Давомли қарсаклар).**

Биз ўз социалистик Ватанимизнинг қудратини мустаҳкамлаш билан тинчликни ҳимоя қилишдан иборат буюк интернационал ишга катта ҳисса қўшмоқдамиз. Биз учун тинчлик пацифистик афсона эмас, мавҳум бир идеал эмас. Биз уруш хавфи ҳали йўқолмаганлигини яхши биламиз. Биз, инсониятни ўнғариб бўлмайдиган фалокатлардан қутқазишга интилиб, ўз мудофаа қобилиятимизни тинчликни қаттиқ туриб ҳимоя қилиш имконини берадиган даражада сақлаймиз. Термоядро асрида тинчликни ҳимоя қилиш ва социализм учун кураш — бир-биридан фарқ қиладиган икки хил иш бўлмай, балки битта умумий улуғ революцион ишдан иборат.

Ниҳоят, биз замонамиздаги барча революцион, демократик ҳаракатларни қўллаб-қувватлаш ўзимизнинг интернационал бурчимиз эканлигини тушунамиз. Синфдош биродарларимиз, империализмга қарши курашдан иборат умумий ишдаги қардошларимиз, ўз озодлиги учун курашаётган ва мустақил тараққиёт йўлига ўтиб олган мамлакатлардаги дўстларимиз КПССнинг, совет халқининг бундан буён ҳам ўзларининг ана шу муқаддас бурчларини бажариб боришларига ишона оладилар. **(Давомли қарсаклар).**

Биз, совет коммунистлари Биринчи Интернационалнинг юз йиллигини нишонлаётган пайтда барча қардош партияларни, барча революцион кучларни ишчилар синфи ишининг тантанаси учун, инсоният мутлақ кўпчилигининг манфаатлари учун марксизм-ленинизм байроғи остида ўз сафларини янада маҳкам жипслаштиришга, барча қийинчиликларни бартараф қилишга чақирамиз. **(Қарсаклар).** Биз барча революцион кучларни интернационализм байроғи остида ғоят кенг кўламда бирлашишга чақирамиз! Биз озодлик учун курашувчиларнинг сафлари нақадар кенг ва нақадар маҳкам жипслашса, бизнинг буюк умумий ишимиз шу қадар тез ғалаба қозонишини жуда яхши биламиз. **(Давомли қарсаклар).**

«Барча мамлакатларнинг пролетарлари ва мазлум халқлар, бирлашингиз!» деган сўзлар биз учун аввалдагидек ҳозирда ҳам жанговар чақириқ бўлиб жарангламоқда. **(Гулдурос қарсаклар).**

Бу залда жаҳоннинг турли районларидаги марксчи-ленинчи партиялар, демократик ҳаракатларнинг Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган вакиллари биз билан бирга ўтирибдилар. Биз уларнинг ҳаммасига қардошлик саломини топширамиз! **(Давомли қарсаклар).**

Биз бутун халқаро ишчилар синфини, бутун халқаро коммунистик ҳаракатни, бутун меҳнат аҳлини, тинчлик, демократия ва социализм учун курашаётган барча кишиларни қизғин табриклаймиз. **(Давомли қарсаклар).**

Ўртоқлар! Бизнинг ғалабаларимиз, Совет Иттифоқининг ва бошқа социалистик мамлакатларнинг ғалабалари Маркс ва Ленин таълимотига алоҳида куч бағишлади. Эндиликда ер юзининг ҳамма қисмидаги меҳнаткашлар бу таълимотнинг тўғрилигига реал мисоллар асосида ишонч ҳосил қилмоқдалар. Марксизм-ленинизмга садоқат — ишчилар ишининг муваффақият қозониш манбаи ва бу муваффақиятларнинг зарур шартидир. Социалистик ишчилар синфи бутун халқ билан бирлашиб, марксизм-ленинизмга таянганида мўъжизалар ярата олишини, ўз мамлакатларини тарихан қисқа вақт ичида қолоқликдан қудратли ва яшнаб турган мамлакатларга айлантира олишини жаҳонга кўрсатди.

Ўртоқлар! Ишчилар синфи, меҳнаткаш халқ эндиликда «очлар ва қуллар дунёси»гина эмас. У эндиликда жаҳоннинг кўп мамлакатларида хўжайин бўлиб олди. Унинг жанговар, уюшган отрядлари барча қитъаларда ҳаракат қилмоқдалар. Шу сабабли, ҳозирги тантанали кунларда ўлмас пролетар гимнининг шу сўзлари ғоят зўр куч билан жарангламоқда:

«Зулмат дунёсин буткул
Тагидан ағдариб, сўнгра
Янги дунёмизни қурамиз,
Қудратланар хорлар шунда».

(Гулдурос қарсаклар).

Пролетар интернационализми байроғини янада баланд кўтарайлик! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

ПРОЛЕТАР ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМИ — ДАВРИМИЗНИНГ РЕВОЛЮЦИОН БАЙРОҒИ

Москвада, Биринчи Интернационалнинг 100 йиллигига бағишланган тантанали йиғилишда

Ўртоқ Б. Н. ПОНОМАРЕВ доклади

Ўртоқлар! Партиямиз ва халқимиз, бутун халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракати Биринчи Интернационалга асос солинган куннинг юз йиллигини тантанали равишда нишонламоқдалар. Карл Маркс ва Фридрих Энгельс Биринчи Интернационалнинг йўлбошчилари бўлган эдилар. Биринчи Интернационалнинг юз йиллиги — барча меҳнаткашларнинг, жамиятни революцион тарзда қайта қуриш учун курашаётган, социализм ва коммунизм йўлидан бораётган ҳамма кишиларнинг байрамидир.

Биринчи Интернационал социализм учун халқаро миқёсда олиб бориладиган курашга пойдевор солди. Маркс ва Энгельс буржуазия синфий ҳукмронлигининг негизлари остига нақадар зўр вайрон этувчи кучга эга бўлган мина қўйганликларини буржуазия дарҳол тушуниб қолди. Шу сабабдан, буржуазия Интернационал эндигина дастлабки қадамларни қўя бошлаган вақтларданоқ унга ўзининг бутун қаҳр-ғазабини ёғдирди. Бироқ, Интернационал эълон қилган идеялар, у бошлаган иш йил сайин, ҳар ўн йиллик сайин тобора кўпроқ куч йиғиб, бирин-кетин ғалаба қозона берди. Маркс, Энгельс, Лениннинг улуғ таълимоти абадий барҳаёт бўлганидек, Интернационал идеялари ва традициялари ҳам абадий барҳаётдир!

Интернационал капитализмни ағдариб ташлашни, янги, энг адолатли ва баркамол жамиятни — коммунизмни барпо этишни ишчилар синфининг жаҳоншумул-тарихий миссияси, деб эълон қилди.

Интернационал миллий адоватга қарши ишчилар синфи номидан уруш эълон қилди ва бутун дунё меҳнаткашларининг қардошларча иттифоқини вужудга келтиришдан иборат мақсадни илгари сурди.

Интернационал пролетариатнинг урушга қарши кураш олиб боришга, ер юзида Озодлик, Меҳнат ва Тинчлик оламини қарор топтиришга қаттиқ бел боғлаганлигини билдирди.

Ўша вақтдан буён юз йил ўтди. Ўз аҳамияти жиҳатидан бу юз йиллик ўзидан аввалги бутун инсоният тарихида ўзига тенг давр бўлганини билмайди. Мана шу юз йиллик коммунизм идеяларининг чинакам зафарли намойиши, жаҳон революцион ҳаракатининг кучлари ва кўлами мисли кўрилмаган даражада ўсганлиги билан нишонланди.

Юз йил мобайнида жаҳоннинг манзараси тубдан ўзгариб кетди.

— Улуғ Октябрь социалистик революцияси инсоният тарихида янги даврни — коммунизм тантанаси даврини очиб берди. Жаҳон социализм системасини ташкил этган кўпгина мамлакатларнинг халқлари Октябрь йўлидан бормоқдалар.

— Халқаро ишчилар синфи ва унинг коммунистик авангарди ҳозирги замоннинг энг мўътабар кучига айландилар.

— Империализмнинг мустамлакачилик системаси — халқларнинг жаҳон миқёсидаги ана шу зиндони емирилди. Озодликка эришган мамлакатлар тарихий ижодкорликнинг кенг йўлига чиқиб олмоқдалар, шу мамлакатларнинг кўплари социализм қуришни ўз мақсадлари, деб эълон қилмоқдалар.

— Пролетариат идеологияси, марксизм-ленинизм бутун илғор инсониятнинг ҳукмрон идеологияси бўлиб қолди.

— Тарихда биринчи марта социализм ва тинчлик кучларининг агрессия кучларидан устун бўлишига эришилди. Инсоният жаҳон урушининг олдини олишдек реал имкониятга эга бўлди.

Тарих Маркс, Энгельс, Ленин башорат қилган тарзда ривожланиб бормоқда! Бинобарин, ишчилар синфи ҳаққоний фахрланиш туйғуси билан: «Инсоният учун озодлик ва бахт-саодат тонгги отганлигидан дарак берган бу ғалабаларнинг ҳаммаси — менинг қўлим билан, менинг ақл-заковатим билан қилинган иш бўлиб, менинг куч-қудратимни кўрсатувчи далилдир!» — дея олади.

Мана шу тантанали кунда совет коммунистлари ўзларининг ўтмишдошларини, Биринчи Интернационалдаги рус секциясини миннатдорчилик билан эсга олмоқдалар. Карл Маркс Биринчи Интернационал Кенгашида рус секциясининг вакили бўлган эди. У, Интернационал ҳужжатларига «Германия ва Россиянинг секретарь-мухбири», деб имзо чеккан эди. Маркс Россия тупроғига сочган революция уруғлари ҳақиқатан ҳам ажойиб ниҳоллар берди. Халқимиз улуғ Ленин тузган ва тоблаган Коммунистик партия раҳбарлигида тарихда биринчи бўлиб коммунизм қурмоқда!

1. Ишчилар синфининг улуғ иши тантана қилмоқда

Ўртоқлар! Коммунистлар ўз ҳаракати тарихидаги ғоят катта воқеаларни фақат босиб ўтилган йўлга якун ясаш, қўлга киритилган ғалабаларнинг аҳамиятига баҳо бериш учунгина нишонламайдилар. Улар бундай воқеаларни асосан революцион ҳаракат қўйган янги проблемаларга орттирилган тажриба нуқтаи назаридан эътибор бериш учун нишонлайдилар.

Биринчи Интернационалнинг юз йиллигини нишонлаш — аввало, ишчилар синфининг жаҳоншумул-тарихий миссиясини, улуғ Меҳнат армиясидаги турли миллий отрядлар бирдамлиги ва жипслигининг аҳамиятини қайта-қайта таъкидлаб ўтиш демакдир.

Биринчи Интернационал бунёдга келган узоқ ўтмишда пролетариат планетамиздаги аҳолининг ниҳоятда озчилигини ташкил этар эди. Ҳозирги кунда пролетариат — жамиятнинг ғоят кўп сонли ва энг таъсирчан синфидир.

Социализм мамлакатларида 150 миллиондан кўпроқ ишчи бор. Тарихнинг ўзи ишчилар синфига, унинг асосий иттифоқчиси бўлган деҳқонларга, халқаро синфий жангларнинг ҳал қилувчи соҳасида турган социалистик мамлакатларнинг барча меҳнаткашларига инсониятнинг революцион авангарди бўлишдек фахрли ролни бериб қўйган.

Носоциалистик дунёда пролетариат армияси 350 миллион кишидан иборат. Ривожланган капиталистик мамлакатлардаги ишга яроқли аҳолининг учдан икки қисмидан кўпроғи ишчилардир. Юз йил муқаддам аслида пролетариат бўлмаган Осиёда, Африкада ва Латин Америкасида ҳозир 150 миллиондан ортиқ ёлланма меҳнат ходимлари бор. Бошқача қилиб айтганда, ишчилар синфи ҳозирги замон жамиятида тобора каттароқ ўринни эгаллаб келмоқда.

Бироқ, пролетариатнинг оз-кўп бўлишининг ўзи унинг жамиятдаги ролини белгилаб бера олмайди. Оз-кўплик, деб таъкидлаган эди Маркс, омма ташкилотга қамраб олинган тақдирдагина ишни бир ёқли қилади. Биринчи Интернационал пролетариатнинг оммавий сиёсий партияларини шакллантириш учун шарт-шароитлар ҳозирлаб берди. Ҳозирги кунда бутун дунёдаги неча юз миллионлаб меҳнаткашлар турли шаклдаги ташкилотлар билан қамраб олинган. Бу — миллий демократик партиялар, касаба союз, хотин-қизлар, ёшлар, кооператив, спорт ташкилотлари ва бошқа ташкилотлардир. Шуниси айниқса муҳимки, эндиликда дунёдаги мамлакатларнинг деярли ҳаммасида коммунистик партиялар ишлаб турибди, уларнинг сафларида 43 миллиондан кўпроқ киши бор. Коммунистлар давримизнинг, бутун дунё миқёсида капитализмдан социализмга ўтилаётган даврнинг байроқдорларидирлар!

Юз йиллик тажриба яна шуни кўрсатдики, ташкилот илмий социализм билан боғланса, у чинакам революцион куч бўлиб қолади. Биринчи Интернационал давридан буён ишчилар синфининг ғоявий-назарий савияси беқиёс даражада ошиб кетди. Ишчилар синфининг кўп миллионли революцион авангарди социал-сиёсий жанглар майдонига марксизм-ленинизм байроғи остида чиқмоқда.

Ишчилар синфини «ўз қўли билан» озод қилиш ҳақида бир аср муқаддам учқундек чақнаб туғилган буюк ғоя кучли алангага айланиб, капитализмнинг кулини кўкка совурмоқда. Маркс келажакда социализмни ғалабага элтадиган йўлни белгилаб берар экан, ишчилар синфи сиёсий иқтисодининг буржуазия сиёсий иқтисоди устидан тантана қилиши ана шу ғалабанинг шарти, деб уқтирган эди. Ҳозир социализм мамлакатларида худди мана шу шарт амалга оширилмоқда. Социализм мамлакатларининг ҳар тарафлама социал-иқтисодий ва сиёсий тараққиёти жаҳон революцион ҳаракатининг ривожланишида ҳал қилувчи звено бўлиб қолди.

Ривожланган капиталистик мамлакатлар пролетариати муҳим иқтисодий ва социал ғалабаларга эришди. У ўз кучларини муттасил оширмоқда, ҳамма меҳнаткашларнинг асосий душмани — монополияларга қарши империализм қўрғонларининг ўзида қаттиқ синфий жанглар олиб бормоқда. Осиё, Африка ва Латин Америкаси мамлакатларидаги ёш ишчилар синфи ўз иттифоқчилари билан биргаликда миллий мустақиллик учун, мустамлакачиликнинг ҳамма қолдиқларини таг-томири билан битириш учун, социал тараққиёт учун қаҳрамонона курашмоқда.

Юз йил муқаддам иқтисодий кураш ишчилар синфи буржуазияга қарши олиб борган курашнинг асосий формаси эди. Ҳозирги кунда ишчиларнинг қарийб ҳар бир галаёни фақат иқтисодий характерга эга бўлмай, айни маҳалда сиёсий характерга ҳам эга бўлмоқда. Бунда давримизнинг революцион моҳияти ва айни замонда пролетариатнинг кучи ва роли ошиб кетганлиги ўз аксини топмоқда. Ўртоқ Н. С. Хрушчев образли қилиб айтганидек, «Ишчилар синфи олий ҳазратлари шу қадар ўсиб, камол топди, мустаҳкамланди ва шундай ғалабаларга эришдики, у, тарихий тараққиётнинг боришини тинчлик, демократия ва социализм фойдасига белгилаб бериши мумкин», ҳозир худди ана шу давр келди. Пролетариат ташкилотнинг синалган формалари ва илмий социализмнинг курашда текшириб кўрилган ғоялари билан қуролланган, у, социализм мамлакатлари сингари қудратли таянчга эга бўлган ҳозирги пайтда ўз идеалларини рўёбга чиқариш учун унинг олдида мисли кўрилмаган кенг уфқлар очилди. Пролетариатнинг мускуллари ҳам баҳодирона забардаст, қадами ҳам шаҳдам, имкониятлари ҳам беқиёс даражада кўпдир!

Ишчилар синфининг улуғ халоскорлик миссияси йигирманчи асрнинг иккинчи ярмида кишилик жамиятининг ҳамма соҳаларида намоён бўлди. Тарихий тажриба, аввало, Совет Иттифоқининг тажрибаси шуни исботладики, ғалаба қилган ишчилар синфи:

иқтисодий соҳада — ишлаб чиқарувчи кучларнинг кризисга учрамай ривожланишини, халқ оммасининг моддий фаровонлигини оширишга хизмат қилдирилаётган ҳозирги замон фани ва техникасининг чўққиларини эгаллаб олишни;

сиёсий соҳада — халқ учун чинакам демократияни, чинакам шахс эркинлигини;

миллий муносабатлар соҳасида — ҳамма халқларнинг дўстлиги ва қардошларча иттифоқини;

маънавий ҳаёт соҳасида — жамиятга ва инсонга хизмат қилишдан иборат юксак ғоялар илҳом бераётган чинакам халқ маданиятини;

халқаро муносабатлар соҳасида — халқлар ўртасида мустаҳкам тинчликни, инсониятни термоядро урушининг ҳалокатидан қутқаришни, бошқа мамлакатлардаги революцион ҳаракатни қўллаб-қувватлашни таъминламоқда.

Ишчилар синфи шуларнинг ҳаммаси билан қачонлардир ҳокимият тепасида турган бошқа барча синфлардан тамомила фарқ қилажагини яққол исботлади. Ўз ҳокимиятини абадийлаштириб олиш, бошқа синфларни, аҳолининг бошқа группалари ва табақаларини эзиш ишчилар синфига, унинг асл табиатига ётдир. Бу факт эса доимий аҳамиятга эга. Монополистик буржуазия халқнинг аксариятини, шу жумладан ўз буржуазиясининг муайян табақаларини ўзидан қочираётган бўлса, ишчилар синфи жуда кенг деҳқонлар, ҳунармандлар оммасини, интеллигенцияни, барча демократларни ўзи билан эргаштириб бормоқда. Гап шундаки, ишчилар синфининг ҳамда ўз меҳнати билан кун кечираётган ҳамма кишиларнинг туб манфаатлари эксплуататорлар тузумига қарши курашда ҳам, шунингдек социализм қурилиши жараёнида ҳам бир-бирига мос бўлиб тушмоқда.

Халқаро пролетариат, шак шубҳасиз, буюк муваффақиятларга эришди. Лекин бутун дунёни тубдан ўзгартириши лозим бўлган синф сифатида халқаро пролетариат ўз олдида ҳали улуғвор ва масъулиятли вазифалар турганлигини равшан кўрмоқда. Ўз-ўзидан маълумки, ишчилар синфининг ҳали ҳокимиятни қўлга олмаган отрядлари энг кўп қийинчиликларни енгиб ўтишига тўғри келади. Ҳозир бу отрядлар олдида социализмга ўтиш йўлини танлаб олиш учун янги, ниҳоятда кенг имкониятлар очилмоқда. Бу йўл ҳам тинч, ҳам нотинч бўлиши мумкин. Ҳамма ҳолларда ҳам бу — революцион йўл бўлиб, уни халқнинг ўзи ва унинг революцион партияси белгилаб олади.

Б. Н. ПОНОМАРЕВ.

Ўз олдиларида турган ғоят катта вазифаларни ҳал қилиш учун ишчилар синфининг ва барча меҳнаткашларнинг реал имкониятлари борми? Ҳа, бундай имкониятлар бор ва тўхтовсиз кўпайиб бормоқда. Ишчилар синфи ҳозиргача қўлга киритган ғалабалар, унинг сони, ишлаб чиқаришдаги ўрни ва ҳозирги замон жамиятидаги роли унинг мисли кўрилмаган социал қудратга эга эканлигидан далолат бериб турибди. Пролетариат ўз иттифоқчилари билан бир ёқадан бош чиқариб ер юзида эксплуатация ва жабр-зулмни тугатиши, урушларга барҳам бериши, бутун меҳнат аҳлини эрксиз ҳаёт зулматидан ёруғликка олиб чиқиши ҳамда ҳамма жойда ишчи инсонни дунёнинг чинакам хўжайини, эркин ижодкори ва ҳукмрони қилиб қўйиши учун ана шу қудрат бемалол етарлидир!

Бинобарин, эндиликда гап ишчилар синфининг ҳозирги объектив мавжуд имкониятлардан, ўзи тўплаган революцион кучлардан тўлиқ фойдаланишида ва жаҳон социализмининг байроқдори деган ўз миссиясини охиригача адо этишида қолди. Марксчи-ленинчи партиялар ҳамма мамлакатларда ишчилар синфи ишининг тантанасини, социализм ғалабасини таъмин этишни ўз бурчлари, деб билмоқдалар!

2. Пролетар интернационализми ва жамиятни революцион тарзда ўзгартириш

Ўртоқлар! Биринчи Интернационал бизга шу жиҳатдан азиз ва мўътабарки, у ўзининг Таъсис этувчи манифестида Маркс ва Энгельснинг: «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деган улуғ шиорини эълон қилиш билан революцион курашнинг энг муҳим принципи бўлган пролетар интернационализмини турмушга татбиқ эта бошлади. Бизнинг давримизда интернационализм ғоят катта аҳамият касб этди. Бунинг сабаблари нималардан иборат?

Биринчидан, шуки, социалистик интернационализм ҳозир социалистик давлатлар системасида ўзининг моддий ифодасини топди. Социалистик ҳамдўстлик турли халқлар ва миллатлар ўртасидаги янги муносабатлар намунасини кўрсатиши, кишиларнинг бўлажак коммунистик қардошлиги асосларини яратиши керак. Бу инсониятнинг кўп минг йиллик тарихида биринчи марта амалга оширилаётган янги, ниҳоятда мураккаб ишдир. Коммунистлар ана шу улуғвор вазифани ҳал қилиш соҳасида тағин ҳам кўпроқ ғайрат ва донишмандлик билан ишлашлари керак. Бизнинг давримизда жаҳон социалистик ҳамдўстлиги бирлигини мустаҳкамлашдан ҳам кўра юксакроқ интернационал вазифа йўқ!

Иккинчидан, халқаро майдонга 60 дан кўпроқ ёш миллий давлат кириб келди. Миллий-озодлик ҳаракати — давримизнинг энг муҳим революцион кучларидан биридир. Бу ҳаракат империализмнинг орқа томонидаги мустамлакаларни қўпориб, унга кучли зарбалар бериб келди ва бермоқда. Миллий озодлик ҳаракати жаҳон тараққиётининг бутунлай янги проблемаларини илгари сурмоқда. Ана шу мамлакатлар миллий ва социал ривожланишининг қайси йўлларини танлаб олсак экан, деб ўйланиб турибдилар. Уларнинг қайси йўлни танлаб олиши социализм мамлакатлари ва халқаро ишчилар ҳаракатининг миллий мустақилликка эришган ёки миллий мустақиллик учун курашаётган халқлар билан жанговар иттифоқни мустаҳкамлашга кўп жиҳатдан боғлиқдир. Озодликка эришган халқлар турмуш шароитларининг тақозосига кўра, ўз иқтисодий қолоқлигини тезроқ бартараф этиш ва миллий мустақилликни ҳимоя қилиш заруратининг тақозосига кўра объектив қараганда, социализм сари юрмасалар, олға боса олмайдилар. Мана шу янги мураккаб вазифаларнинг ҳаммасини илмий социализм ҳал қилиб беради. Шу сабабдан, ёш миллий давлатларда социализмга интилишнинг тобора кучайиб бориши қонуний бир ҳолдир.

Учинчидан, интернационализм идеялари термоядро урушининг олдини олиш учун курашда халқларнинг тобора кўпроқ жипслашиб олишларига ёрдам бермоқда, турли мамлакатлардаги меҳнаткашларнинг қудратли бирдамлик фронтини, агрессия ва реакция фронтига қарама-қарши турган тинчлик фронтини вужудга келтиришга кўмаклашмоқда. Уруш кучлари тинчлик ва социал тараққиёт кучларига қарши ҳужумга ўтиш планларини тузаётган ҳозирги шароитда бу, айниқса муҳимдир.

Тўртинчидан, пролетар интернационализми бизнинг давримизда энди бутун планета миқёсида кенг қулоч ёзган революцион курашнинг энг хилма-хил отрядларини бирлаштириб, ягона оқим ҳосил қилиш учун кенг ғоявий платформа вужудга келтирмоқда.

Пролетар интернационализми ҳамиша ишчилар синфининг мустаҳкам ва қудратли қуроли бўлиб келганлигини юз йиллик тажриба кўрсатиб турибди. Маълумки, буржуазия миллатчилик ёрдами билан ўзини ҳукмрон синф сифатида қарор топтирган эди. Буржуазия миллий адоватни авж олдириб келди ва авж олдирмоқда, бир халқни иккинчи халққа, бир мамлакатни иккинчи мамлакатга қарама-қарши қўйиб, ишни жаҳон урушлари бошлашгача олиб келди. Буржуазия умуммиллий манфаатлардан ўзининг синфий мақсадларида фойдаланмоқда, миллат манфаатларини ўзига ниқоб қилиб олмоқда. Пролетариат эса буржуазиядан, барча эксплуататор синфлардан фарқли равишда, халқларни ва давлатларни бир-бирига қарама-қарши қўйишни рад этмоқда. Барча меҳнаткашларни жипслаштириш, халқлар дўстлиги пролетариатнинг синфий манфаатларига мос бўлиб тушмоқда. Капитализмнинг гўркови бўлиб сиёсий кураш майдонига кириб келган пролетариат интернационализмнинг буюк аҳамияти тўғрисида ҳам жаҳон аҳлига жар солган эди!

Пролетар интернационализми бир тарихий босқичдан иккинчи тарихий босқичга ўтган сайин, аввало, ишчилар синфининг ўз курашида тобора таъсирчан роль ўйнамоқда. Дастлабки даврда, Октябрь революциясининг ғалабасига қадар пролетар интернационализми асосан турли мамлакатлардаги ишчилар синфий бирдамлигининг қуроли, уларни капиталга қарши биргаликда кураш бошлашга тайёрловчи мактаб бўлиб келди.

Октябрь революциясининг ғалабаси, шундан кейин эса жаҳон социалистик системасининг бунёдга келганлиги пролетар интернационализмининг мазмунини ва унинг намоён бўлиш шаклларини ғоят бойитиб юборди. Ҳозирги кунда пролетар интернационализми:

— Умумий мақсадлар учун курашда барча революцион отрядларнинг бирдамлиги ва бир-бирини ҳар тарафлама қўллаб-қувватлаши;

— Тинчликни ҳимоя қилиш, янги уруш хавфига қарши, турли социал тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаши принципларини халқаро ҳаётда қарор топтириш учун актив кураш олиб бориш;

— Ўзининг энг муҳим вазифасини бажариш — социализм ва коммунизм қуриш учун ҳар бир социалистик мамлакатнинг энг кўп куч-ғайрат сарфлаши;

— Ҳозирги замон революцион тараққиётининг бош омили бўлган жаҳон социалистик системасини мустаҳкамлашга ёрдам берадиган сиёсатни ўз мамлакатлари ичкарисида ва халқаро майдонда ўтказиш;

— Социалистик мамлакатлардаги халқларнинг ва капиталистик мамлакатлардаги меҳнаткашларнинг миллий-озодлик ҳаракатига мадад бериши;

— Кишиларнинг ирқи ва миллатини суриштирмасдан ҳамма мамлакатлар ва қитъалардаги демократик ҳаракатларда прогрессив кучларни жипслаштиришга бутун чоралар билан ёрдам бериш;

— Халқаро коммунистик ҳаракат бирлигини ҳимоя қилиш ва мустаҳкамлаш, фракционерларга ва бузғунчиларга қарши, реакцион миллатчиликка қарши ва унинг коммунистик ва ишчилар ҳаракатига кириб қолишига қарши кескин кураш олиб бориш;

— Халқаро коммунистик ҳаракатнинг ғоявий негизи бўлган марксизм-ленинизмни ҳимоя қилиш ва ижодий ривожлантириш демакдир.

«Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деб Маркс ва Энгельс майдонга ташлаган ўлмас шиор пролетар интернационализмининг моҳиятини гениал равишда ифодалаб берди. Мустамлакалардаги миллий-озодлик ҳаракатининг жаҳон революцияси умумий оқимига қўшила бошлаганлиги бу шиорнинг мазмунини кенгайтирди. Ленин ҳам шу шиорни: «Бутун дунё пролетарлари ва мазлум халқлар, бирлашингиз!» деган янги чақириқ билан бойитди. Бизнинг давримиз ҳозирги замондаги учта асосий революцион кучнинг ҳаммасини қамраб олган сиёсий кучларнинг мисли йўқ кенг фронтини тузиш имкониятини яратиб берди ва шундай фронтни тузишни қаттиқ талаб қилмоқда. Бундай фронт марксчи-ленинчи партияларнинг, бошқа ишчи партияларнинг, ёш мустақил мамлакатлардаги революцион-демократик партияларнинг, империализмга қарши, тинчлик, демократия ва социализм учун курашаётган барча ташкилотларнинг ҳаракатларини бирлаштиришни кўзда тутади. Шу нуқтаи назардан қараганда, Коммунистик манифест авторларининг буюк шиори табиий равишда: Социализм мамлакатлари, халқаро ишчилар синфи, миллий-озодлик ҳаракати, барча антиимпериалистик кучлар, бирлашингиз! деган чақириқ билан тўлдирилади.

Инсоният олдида, турли мамлакатлардаги халқлар олдида турган муҳим вазифалар ўзларининг бутун амалий ишларида пролетар интернационализми принципларини оғишмай қўллашни коммунистлардан талаб қилмоқда. Халқларни бир-биридан ажратиш йўлидаги ҳар қандай уринишларга бугун ҳар қачонгидан ҳам қаттиқроқ қарши туриш зарур.

Ғарб мамлакатларида ҳозир ўтареакция кучлари яна активлашиб келаётганлиги сабабли шундай қилиш айниқса муҳимдир. Бунинг энг мудҳиш аломатларидан бири фашизм тенденцияларининг ўсиб бораётганлигидир. Маълумки, фашизм монополистик капитал хизматини қилаётган энг ашаддий, реакцион, учига чиққан миллатчиликнинг идеологияси ва практикасидир.

Америка Қўшма Штатларида реакция бош кўтариб келмоқда. Америкадаги «қутурган»лар шовинизмнинг энг ашаддий шаклларини авж олдирмоқдалар, аҳолининг монополиялар томонидан хонавайрон қилинаётган буржуа ва майда буржуа табақаларини, ҳаётга қадам қўйган чоғидан бошлаб иш топа олмаётган ёшларни, бедаво ишсизлик вужудга келтираётган йўқсилларни ўз қора байроқлари остига тортмоқдалар. Америка реакцияси аҳолининг айни мана шу табақаларини шундай ҳаракатга жалб қилишга уринмоқдаки, бу ҳаракат фашизмга олиб боради. Қутурган ирқчилик, агрессив шовинизм ва асабий антикоммунизм — Америкадаги «қутурган»ларнинг идеологияси ва сиёсатидир. Америка империализми тинчлик ва социал тараққиётнинг асосий душмани ҳисобланади.

Асосий империализм мамлакатида реакциянинг кучайиб бораётганлиги фашистик ҳаракатларнинг эски, традицион манбаларида, аввало, Ғарбий Германияда шундай ҳаракатларга очиқдан-очиқ туртки бермоқда. Ҳозир Германия Федератив Республикасида фашизм руҳидаги 120 дан ортиқ ташкилот ошкора ҳаракат қилиб, гитлеризм ғояларини тиклашга уринмоқда. «Немис бургути» тамғаси остида «немис халқи уйғониб келаётгани» ҳақидаги ғоялар яна ишга солиниб, Ғарбни большевизмдан ҳимоя қилувчи қалқон бўлган «Германиянинг миссияси» мадҳ қилина бошлади.

Шу муносабат билан марксчи-ленинчи партияларнинг халқлар интернационал жипслиги ва дўстлиги учун, агрессорларга зарба беришни уюштириш учун, тинчликни сақлаб қолиш учун изчиллик ва фидокорлик билан кураш олиб бориши айниқса зўр аҳамият касб этмоқда. Кубага нисбатан муттасил қилинаётган иғвогарликлар ва уни қамал ёрдами билан бўғиб қўйишга уринишлар, Америка флоти ва авиациясининг Вьетнам Демократик Республикаси территориясига ҳужум қилганлиги, Конгодаги агрессия, империалистларнинг Кипр Республикаси озодлиги ва территориал дахлсизлигига қарши уюштирган фитнаси — «кучларни синаш» деб аталмиш бу ҳаракатларнинг бари империализмга нисбатан, агрессорлар ва уруш оловини ёқувчилар ишга солаётган реакцион миллатчилик ва шовинизмга нисбатан яна бир карра ҳушёр бўлиб туришга чақирмоқда.

Маркс ўтган асрнинг 70-йилларидаёқ бундай деб огоҳлантирган эди: «Агар ишчилар ўз бурчларини унутиб қўйсалар, агар улар пассив бўлиб қолсалар, ҳақиқий даҳшатли уруш янги, тағин ҳам даҳшатлироқ халқаро урушларнинг муқаддимаси бўлиб қолади ҳамда ҳар бир мамлакатда қиличбардорларнинг, ер ва капитал эгаларининг ишчилар устидан янги ғалабалар қозонишига олиб боради». Тарих сабоқларини унутишга коммунистларнинг ҳақи йўқ. Омманинг онгини миллий душманлик оғуси билан заҳарлаган империалистлар эллик йил муқаддам биринчи жаҳон урушини бошлаб юборган эди. Миллатчилик билан шовинизмни мудҳиш даражаларга етказиб, авж олдириб юборган герман фашизми йигирма беш йил муқаддам иккинчи жаҳон урушини бошлади. Жоҳиллик туйғуларига мурожаат қилиб, бошқа халқларга нисбатан жирканч назар билан қарашни тарғиб этиб, ўзга миллат ва ирқ кишилари устидан устунлик туйғусини сингдириб, фашизм ер юзини қонга ғарқ қилган безорилар ва каллакесарларнинг галаларини етиштирди. Ваҳолонки, ҳамма иш чегараларни ревизия қилиш тўғрисидаги даъватлардан, «территориялар адолатсиз равишда тақсимланганлигини», «ҳаёт бўшлиғи» етишмай қолганлигини рўкач қилишдан бошланган эди-ку! Бундай миллатчилик руҳидаги даъватлар кимдан чиқаётганлигидан қатъи назар, зарарлидир. Бундай даъватлар уришқоқлик руҳидаги миллатчиликни кучайтиришга олиб боради ва тинчлик иши учун хавф-хатар туғдиради.

Жаҳон урушлари меҳнаткаш халқни неча ўн миллионлаб фарзандларидан жудо қилди, уни кўп йиллар мобайнида очарчилик, вайронгарчилик ва милитаристик террор азобини тортишга маҳкум этди. Ишчилар синфи инсониятнинг яна жаҳон урушига тортилишига йўл қўя олмайди, айниқса бу галги уруш термоядро урушига айланиб кетиши мумкин.

Бизнинг партиямиз — улуғ Ленин партияси ўзининг бутун тарихи мобайнида империалистик урушларга қарши, реакцион миллатчилик ва шовинизмга қарши актив курашиб келди. Лениннинг таъбири билан айтганда, Октябрь революцияси «урушларни йўқ қилиш ишининг биринчи ғалабаси» бўлган эди. КПСС, бутун совет халқи Ильич васият қилиб қолдирган шу «иш»ни давом эттириш учун энг кўп куч-ғайрат сарфлаб келдилар. 1945 йилда фашизм устидан ғалаба қозонилганидан бошлаб жаҳондаги кучларнинг жойланишида юз берган туб ўзгариш XX съездда КПССга янги жаҳон урушининг олдини олишнинг реал имконияти бор, деган хулоса чиқариш имконини берди. Ўша пайтдан буён ўтган йиллар бу хулосанинг ҳаққонийлигини тамомила тасдиқлади. Шу давр ичида социалистик ҳамдўстлик, халқаро ишчилар синфи, барча тинчликсевар кучлар империалистларнинг инсониятни жаҳон миқёсида янги ҳалокатга тортиш йўлидаги уринишларини неча марталаб чиппакка чиқардилар. Бинобарин, халқаро ишчилар синфининг, барча тинчликсевар кучларнинг бу улуғ муваффақияти — Совет ҳукумати, шонли ленинчи партиямиз қатъият ва изчиллик билан юргизиб келаётган сиёсатнинг, ўртоқ Н. С. Хрушчев ҳормай-толмай қилаётган ишларнинг бевосита натижасидир.

Ўртоқлар! Марксчи-ленинчилар учун чинакам миллийлик интернационалликка қарама-қарши эмас. Илмий социализмнинг буюк кучи шундан иборатки, у ҳар қайси мамлакатдаги меҳнаткашларнинг, халқ оммасининг миллий манфаатларини, уларнинг ватанпарварлигини, ўз юртига муҳаббатини интернационализм билан, турли миллат, турли мамлакат меҳнаткашларининг умумий манфаатларини кўзлаб жипслаштириш билан тўғри боғлаб бориш йўлини топди.

(Охири учинчи бетда).

Ўртоқ Б. Н. ПОНОМАРЕВ доклади

(Охири. Боши иккинчи бетда).

Марксизм-ленинизм бир миллатни иккинчи миллатга қарши қўяётган реакцион миллатчилик ва шовинизм билан ўз ҳаётий манфаатлари учун, ўз мамлакатлари озодлиги учун курашга отланган ёш миллатларнинг миллатпарварлиги ўртасида ғоят чуқур фарқ бор деб қарамоқда. Ҳозирги миллий-озодлик ҳаракати шуни кўрсатдики, умумий миллий байроқ остида барча антиимпериалистик кучларни жипслаштириш катта прогрессив роль ўйнайди. Урушдан кейинги йилларда революцион миллий-озодлик ҳаракатининг тарихий ғалабалари империализмнинг мустамлакачилик системасини емиришга олиб келди, озодликка эришган халқларнинг миллий онгини ғоят кўп даражада ошириб юборди. Ана шу халқларни мустамлакачилар кечагина ваҳшиёна суратда эзиб келар эдилар. Ҳозирги кунда эса бу халқлар миллий мустақилликни курашиб қўлга киритдилар, ўзларининг суверен давлатларини барпо этдилар, дунёнинг тақдирини ҳал қилишда актив қатнашиб, инсониятни ҳамма шаклдаги миллий ва социал жабр-зулмдан батамом халос этиш ишига муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Буларнинг ҳаммаси ана шу халқларда миллий нафсоният, онг ва ифтиҳор сингари қонуний туйғулар туғдирмоқда. Шунинг учун улар ҳар қанча фахрлансалар арзийди.

Марксчи-ленинчилар миллий ҳаракатни батамом ва сидқидиллик билан қўллаб-қувватламоқдалар, зотан, миллий ҳаракат ривожланиб келаётган ёш мамлакатларнинг умуммиллий манфаатларини ифодо этмоқда. Халқнинг турли социал кучларини ёки халқларнинг группаларини уларнинг асосий вазифасини ҳал қилишда — ҳамма шаклдаги мустамлакачиликдан озод бўлишда бирлаштирмоқда. Айни замонда марксчи-ленинчилар миллий ҳаракатнинг юксалиб бораётганлигидан фойдаланиб, ўз миллатини бошқа миллатларга қарама-қарши қўйишга, халқлар ўртасига совуқчилик туширишга уринмаслик керак, деб огоҳлантирмоқдалар. Марксчи-ленинчилар бизнинг давримизда собиқ мустамлака мамлакатлардаги миллатларнинг жипслашувидан иборат гуркираб ривожланаётган процессни ана шу миллатларни бир-бирига мадад бериб турадиган, бир-бирини ҳурматлайдиган ва халқларни дўст бўлиб яшайдиган қилиш йўлига солиб юбориш имконини берувчи объектив шарт-шароитлар мавжуд, деб ҳисобламоқдалар. Шу муносабат билан Совет Иттифоқида эркин миллатларнинг социалистик ҳамжамиятини барпо этиш тажрибаси, социалистик мамлакатларнинг изчил интернационалистик сиёсати ғоят катта аҳамиятга эгадир.

Совет Иттифоқининг интернационализми катта-катта конкрет ишларда — коммунизм қурилишида, империалистларнинг ҳуружларидан жаҳон социализмини ҳимоя қилишда, ядро уруши таҳдидини солаётган агрессив кучларни жиловлаб қўйишда, ривожланиб келаётган мамлакатларга, озодлик ва социал тараққиёт учун курашаётган барча халқларга мадад ва ёрдам беришда ўз ифодасини топмоқда.

«Амалдаги интернационализм, — деб ёзган эди В. И. Ленин, — битта ва фақат биттагинадир. у ҳам бўлса: ўз мамлакатингда революцион ҳаракатнинг ва революцион курашнинг ривожланиши устида фидокорона ишлаш, истисносиз **барча** мамлакатларда **худди шундай курашни**, худди шундай йўлни ва **фақат биргина шундай курашни** (пропаганда билан, хайрихоҳлик билан, моддий жиҳатдан) қўллашдан иборатдир». Ленин бизнинг партиямизни ниҳоятда интернационалист партия қилиб тарбиялади. Совет коммунистлари, барча совет кишилари ўзларининг синфдош ога-иниларини, умумий ишимиз учун бирга курашаётган ўртоқларини ҳеч қачон унутмайдилар. Биз халқларнинг ўз золимларига қарши олиб бораётган муқаддас курашини бутун воситалар билан қўллаб-қувватлаймиз. Социалистик Кубанинг озодлиги ва мустақиллигини ҳимоя қилишда берган ёрдамимиз, Бирлашган Араб Республикасининг тарихидаги энг танг пайтларда уни қатъиян қўллаб-қувватлаганимиз, қаҳрамон Жазоирга берган ёрдамимиз, Индонезияни ҳар тарафлама қўллаб-қувватлаганимиз, Корея ва Вьетнам халқларининг Америка империализмининг агрессиясига қарши курашида уларга ёрдам берганимиз — бу ва шунга ўхшаш юз-юзлаб мисоллар совет халқининг амалдаги интернационализмини кўрсатувчи ғоят ёрқин далилдир.

Совет кишиларининг бошқа мамлакатлардаги халқлар билан интернационал алоқалари ҳали ҳеч қачон шу қадар мустаҳкам бўлган эмас. Янги дунё вакиллари бўлган совет кишилари оламнинг ҳамма қисмида азиз ва ҳурматли меҳмон бўлиб қолдилар. Совет кишилари ҳозирги кунда 37 мамлакатдаги халқларнинг яратувчилик меҳнатида бевосита қатнашмоқдалар, замонавий заводлар ва тўғонлар, институтлар ва касалхоналар қуриб бермоқдалар. Совет кишилари асрий қолоқликни тугатишда, замонавий цивилизация чўққиларига чиқиб олишда ўзларининг ога-иниларига кўмаклашмоқдалар.

Халқлар онгида Москва социалистик интернационализм символи бўлиб қолганлиги бежиз эмас. Бутун дунёдаги халқлар ва миллатларнинг қардошлиги ва дўстлиги байроғи остида, тинчлик ва социал тараққиёт умумий иши учун кураш шиорлари остида ўтаётган оммавий халқаро конгресслар мана шу ерга, жонажон пойтахтимизга тўпланмоқда. Ёшларнинг яқиндагина тамом бўлган интернационал слёти бизнинг давримизда халқаро бирдамлик нақадар кенг қўламда қулоч ёзганлигидан далолат бериб турибди. ана шу слётда ҳамма қитъалардаги 126 мамлакатнинг вакиллари қатнашди. Буларнинг ҳаммаси ғоят диққатга сазовордир! Биринчи Интернационални тузишда олти мамлакат ишчиларининг вакиллари қатнашган бўлса, эндиликда интернационализм ғоялари денгизлар ва океанлар оша, ҳақиқатда бутун ер шарини чулғаб олди!

Совет кишилари биринчи социализм мамлакатига нисбатан жаҳон меҳнаткашлари изҳор қилаётган дўстлик туйғуларини, қардошларча бирдамликни ғоят қадрламоқдалар. Бу бирдамлик, интернационал ёрдам совет кишиларига ҳамиша азиз ва мўътабар бўлиб, уларга илҳом бериб, янги дунё қуриш учун курашни енгиллаштириб келди!

Умумий душманга қарши, империализм ва фашизмга қарши ўтли курашнинг олдинги сафида ҳаракат қилган революцион отрядларга бирдамлик билан мадад бериб турилганида, пролетар интернационализми ўзининг неча марталаб ёрқин ифодасини топди. Фашизмга қарши биринчи бўлиб қуролли курашга отланган Испаниянинг қаҳрамон халқи бу интернационал мададкорликни билади ва эсидан чиқармайди. Социализмнинг ғарбий ярим шардаги машъали — революцион Куба бу мададкорликни муттасил сезиб турибди! Бу мададкорлик империалистик реакция ва агрессияга қарши, диктаторлик режимларига ва мустамлакачиликнинг ер юзида ҳали ҳам сақланиб қолган манбаларига қарши барча курашчилар учун мустаҳкам таянч бўлиб хизмат қилмоқда. Интернационал бирдамлик — аҳамияти ва роли узлуксиз ошиб бораётган чинакам буюк кучдир!

Мана шу нуқтаи назардан қараганда, Хитой Компартияси раҳбарларининг миллатчилик ҳаракатлари бутун дунё кўзига айниқса хунук кўринмоқда. Улар ўзларининг гегемончилик муддаоларини ўйлаб, ўз халқининг манфаатларини қурбон қилиб, жаҳон социалистик системаси бирлигини, ҳозирги замондаги барча революцион кучлар бирлигини қўпормоқдалар. Ишчилар ҳаракати шу қадар ошкора худбинликни, ўзларини социализм тарафдорлари деб атаган кишиларнинг шу қадар ашаддий миллатчи бўлишини ҳали ҳеч қачон кўрмаган эди.

Маркс ишчиларни Биринчи Интернационалга бирлаштирар экан, уларни капиталистик тузумга қарши курашда бирдам бўлиш ғоялари билан қуроллантирди. Ленин Учинчи Интернационални тузар экан, интернационализмни капитализмдан коммунизмга ўтиш даврида барча революцион кучларнинг амалий қуроли қилиб қўйди. Хитой раҳбарлари эса, коммунистик ва озодлик ҳаракатининг жипслигини бузишга, жаҳон социалистик системасига миллий адоватнинг заҳарли уруғларини сочишга уринмоқдалар. Раис Мао Цзэ-дуннинг япон социалистлари билан қилган суҳбатида бу ният айниқса ошкора айтилди. Мао Цзэ-дун кишини ҳайратга соладиган сиёсий масъулиятсизлик билан шундай деб даъво қилдики, коммунистик ҳаракат ичида авж олиб кетган курашда қон тўкилмаётганлиги учун, бу курашни (у буни «қоғоздаги уруш» деб атади) неча ўн йиллар давом эттириш мумкин эмиш, бундан «осмон узилиб ерга тушмас» эмиш. Хитой раҳбарлари ўзларининг бутун хатти-ҳаракатлари билан синфий душманга фронт очиб қўймоқдалар, революцион ҳаракатга путур етказмоқдалар, аслини олганда, революцион фронтнинг айрим звеноларига тазйиқни кучайтиришда империалистларга ёрдам бермоқдалар. Улар социалистик мамлакатларнинг ва коммунистик партияларнинг манфаатларини ҳар қадамда ман-манлик билан менсимаётганликларини кўрсатмоқдалар. Мао Цзэ-дун билан унинг тарафдорларининг ҳозирги қилаётган иши — аслини олганда, пролетар интернационализми ва марксча-ленинча таълимотнинг асл моҳиятини таҳқирлашдир.

Хитой раҳбарлари ҳозир асосий зарбани бизнинг партиямизга, биринчи социализм мамлакатига қарши қаратмоқдалар. Ваҳолонки, улар яқинда мана бундай деган эдилар: «Масала шу тахлитда турибди: ё Совет Иттифоқи билан ёки империализм билан иттифоқ бўлиш керак, — деб тушунтиради Мао Цзэ-дун ўзининг «Янги демократия тўғрисида» деган китобида, — ё у йўлни, ёки бу йўлни танлаб олиш керак. Ватанпарварлик билан миллий сотқинлик ўртасидаги чегара ана шу, революция билан контрреволюция ўртасидаги чегара ана шу, дунёдаги ҳар қайси миллат ичида тараққиёт билан реакция ўртасидаги чегара ана шу. Совет Иттифоқига қарши чиқиш муқаррар суратда империализм манфаатларига мос бўлиб тушиши ва ўз миллий манфаатларига хоинлик қилиш бўлмоғи керак». Хитойнинг раҳбар арбобларидан бири Лю Шао-ци ана шундай деган эди. Бу сўзлар айтилган вақтида қанчалик тўғри бўлган бўлса, ҳозир ҳам шунчалик тўғри эканлигини ҳар бир интернационалист эътироф этмаслиги мумкин эмас.

Хитой раҳбарларининг айби билан коммунистик ҳаракатда вужудга келган қийинчиликлардан хурсанд бўлаётганликларини душманлар яшираётгани йўқ. Душманлар ҳозир коммунистик ҳаракат парчаланганлиги тўғрисида, коммунистлар «миллий уйларига» тарқалиб кетаётганлиги ҳақида айюҳаннос солмоқда. Душманлар ҳозир асосан реакцион миллатчиликка умид боғлаб, унинг ёрдами билан коммунизмга барҳам бера оламиз, деб мўлжалламоқда. Лекин бундай бўлиши мумкин эмас ва бундай бўлмайди. Коммунизм реакцион миллатчиликни енгади! Бизнинг бу ишончимиз нимага асосланади?

Бизнинг ишончимиз шунга асосланадики, социалистик мамлакатлардаги ҳамма синфлар, социал группаларнинг коммунизм учун курашдаги мақсадлари умумийдир. Уларнинг манфаатлари иқтисодий соҳада ҳам, шунингдек сиёсий соҳада ҳам бир-бирига мос бўлиб тушмоқда. Империализм — уларнинг ҳаммасининг умумий душманидир. Уларнинг ҳаммаси ўз социалистик ғалабаларини ҳимоя қилиш учун, тинчликни ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш учун жипслашишдан манфаатдордир.

Социалистик ҳамдўстликдаги ҳамма халқлар ўз сафларини ғоят мустаҳкам жипслаштириб, янги жамият қурилишидаги ички, шунингдек ташқи вазифаларини ҳал этилишини таъминлашдан ғоят манфаатдордирлар. Бошқача қилиб айтганда, баъзи зиддиятлар, социалистик ҳамдўстликда вужудга келаётган марказдан қочирувчи тенденциялар социалистик тузумнинг моҳиятидан келиб чиқаётгани йўқ. Бу зиддиятлар, тенденциялар кўп даражада вақтинча ҳодисалар, чунончи шахсга сиғиниш, ўзининг социал, иқтисодий ва маданий савияси, ўзининг тарихий ўтмиши ҳар хил бўлган мамлакатларда социализмга ўтиш ишининг янги иш эканлиги сабаб бўлмоқда. Бу зиддиятлар, тенденциялар кўпинча, биз Хитой мисолида кўриб турганимиздек, — нотўғри, хато сиёсатнинг натижасидир. Бироқ, социализм шахсга сиғинишни ва унинг барча оғир оқибатларини бартараф этишга қодирлигини исботлади Социализм ривожланиб борган сайин вақтинча ҳодисалар тобора кўпроқ йўқолиб, халқлар жипслаша беради. Коммунистларнинг ғоявий жиҳатдан етуклиги уларнинг миллатчилик қоқинишлари ва чекинишлари устидан ғалаба қилишларини таъминлайди.

Марксчи-ленинчиларнинг роли шундан иборатки, социализмнинг объектив қонуниятларига таяниб, социалистик мамлакатларни жипслаштириш учун актив курашмоқлари керак. Шу муносабат билан оммани социалистик интернационализм руҳида тарбиялаш, ўз мамлакати ичидаги халқлар ўртасидаги муносабатларда, шунингдек бошқа мамлакатларнинг халқларига нисбатан миллатчилик сарқитларини тугатиш соҳасида компартияларнинг қунт билан иш олиб боришлари энг муҳим ғалабалардан бири ҳисобланади. Бизнинг ленинчи партиямиз, унинг Марказий Комитети ўзининг бутун фаолиятида мамлакат ичкарисида ҳам, шунингдек халқаро майдонда ҳам улуғ Ленин васиятларига оғишмай амал қилмоқда, социалистик интернационализмни амалда мужассамлаштириш намунасини кўрсатмоқда.

Пролетар интернационализми биносини Маркс, Энгельс, Ленин барпо этган эдилар. Биринчи Интернационал меросига содиқ бўлган марксчи-ленинчилар учун бу — уларнинг жонажон иши, бирлик символи ҳамда уларнинг бутун курашида ишончли, реал таянчдир. Бинобарин, марксчи-ленинчилар пролетар интернационализми ишига путур етказилишига йўл қўймайдилар, уни ҳар қандай ҳуружлардан курашиб, сақлаб қоладилар!

3. Ишчилар ва коммунистик ҳаракат бирлиги — революцион ишда бундан кейинги ғалабаларнинг гарови

Ўртоқлар! Биз бугун ишчилар синфининг юз йил ичида босиб ўтган йўлига назар солар эканмиз, ижтимоий тараққиёт билан коммунистик ҳаракатнинг ривожланиши ўзаро боғланганлигини яққол кўрамиз. Коммунистларнинг халқаро армияси нечоғли қудратли бўлса, инсоният шу қадар тез ривожланиб боради. революцион ҳаракат фронти шунчалик кенгайиб бораверади, меҳнат аҳли шу қадар кўп фойда кўраверади. Марксчи-ленинчи партияларнинг фаолияти туфайли халқлар эндиликда коммунистларнинг қандай кишилар эканлигини яхши билиб олдилар.

Коммунистлар — ўз ҳаётларини ишчилар синфини, барча меҳнаткашларни батамом озод қилиш ишига, мустамлакачиликни бутунлай йўқ қилиш ишига бутунича бағишлаган партиядир. Коммунистлар тинчликни сабот-матонат ва фидокорлик билан ҳимоя қилаётган ва уруш оловини ёқувчиларга қарши қатъий кураш олиб бораётган кишилар партиясидир.

Коммунистлар ўзларини барча мамлакатлар меҳнаткашларининг қардошларча иттифоқини вужудга келтиришга бағишлаган, барча революцион кучларни қўллаб-қувватлаётган ҳамда пролетар интернационализмини ўзи учун муқаддас қонун, деб билган кишилар партиясидир.

Коммунистлар ҳокимият тепасига келганларидан кейин жамиятнинг барча кучларини социализм ва коммунизм қуришга, меҳнаткашларнинг моддий турмуш даражасини ва маданий савиясини доим ошириш, уларнинг чин озодлигини таъминлаш учун ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантиришга сафарбар қиладиган кишилар партиясидир.

Коммунистлар меҳнаткаш инсониятнинг туб манфаатларини ифода этаётганликларини, бизнинг асримизда олға бориш коммунистлар билан бирга бориш деган маънони англатганлигини жаҳон миқёсида исботладилар!

Коммунистларнинг кучи шундаки, улар марксча-ленинча назарияга амал қиладилар. «Коммунистик партия Манифести» вужудга келган пайтдан буён буржуа идеологияси илмий социализм идеяларига қарши жон-жаҳди билан ҳуруж қилиб келмоқда. Илмий социализмнинг устун эканлиги бу курашда тобора ёрқин кўринмоқда. Ўтган аср давомида социализм идеялари ғоят кенг ва чуқур тарқалди, кенг халқ оммасининг онгига сингиб кетди. Илмий социализм асримизнинг байроғи бўлиб қолганлигини ҳеч ким инкор этолмайди. Шу аср давомида капитализмнинг кути ўчди ва заифлашди. унинг меҳнаткашларни ўзига жазм эта оладиган идеялари йўқ. Бу факт буржуа идеологиясининг барбод бўлганлигини ва бутунлай самарасиз эканлигини очиқ-равшан исбот этади. Аммо буржуазия социалистик идеологияга қарши курашда мағлубиятга учраётган бўлса ҳам ўз қуролини йиғиштириб қўйгани йўқ. Буржуазия ўзининг ҳамма кучларини коммунизмга қарши сафарбар қилмоқда, бутун давлат аппаратини антикоммунизм хизматига қўйди. Шу сабабли буржуа идеологиясига қарши ҳужумкор кураш олиб бориш бизнинг энг муҳим вазифамиз бўлиб қолмоқда. Социалистик ва коммунистик қурилишнинг муваффақиятлари, социализм улуғ идеяларини амалда рўёбга чиқариш буржуа идеологиясини узил-кесил тор-мор келтиришнинг ҳал қилувчи шартидир.

Марксизм шу юз йил ичида ишчилар ҳаракатидаги ғоявий душман оқимлар билан ҳам курашишга мажбур бўлди. Маркс ва Энгельсга, улар айтганидек, «социалистик ва чала социалистик секталар»га қарши, бланкистлар ва прудончиларга, бакунинчиларга ва бошқа бузғунчиларга қарши оғир кураш олиб боришга тўғри келган эди. Шундан кейинги даврда ғоявий кураш икки фронтда — ўнгларга қарши — илмий социализмни буржуазияча бузишларга, ишчилар синфининг капиталистик воқелик билан муросага келтириш йўлидаги уринишларга қарши ва сўлларга қарши — турли-туман сектантлик-догматик сохта революцион оқимларга қарши олиб борилди. Ўтган аср давомида ҳаёт ишчилар ҳаракатидаги барча йўналишлар ва оқимларни қаттиқ синовдан ўтказди. Турмуш марксизмдан ўнгларча чекинишларни ишчилар синфини буюк революцион йўлдан четга тортувчи оқим деб рад этди. Бу гапдан ўнглик хавфи йўқолиб кетди, деган маъно келиб чиқмайди. албатта. Капитализм бор экан, реформизм ва ревизионизм давом эта беради ва шу сабабли уларга қарши курашни сусайтириш мумкин эмас. Аммо эндиликда сохта сўллик. миллатчилик хавфи, догматизм ишчилар ҳаракати учун асосий хавф бўлиб қолганлиги аёндир.

Марксизм-ленинизм инсоният ишлаб чиққан бутун илғор нарсалар синтезидир. Марксизм-ленинизм янги тарихий ҳодисаларни таҳлил этиш асосида бойиб бормоқда, ҳозирги замон фанининг барча бойликларини қабул қилиб олмоқда. Марксча-ленинча назарияни ривожлантирмай туриб, ишчилар ҳаракати олға силжиб боролмас эди, ҳозирги кунда ҳақли суратда фахрланаётган ғалабаларини қўлга кирита олмас эди. Халқаро революцион ҳаракатнинг юз йиллик тажрибаси шуни кўрсатадики, марксистлар ижодий позицияларда туриб, ҳаётдаги янги ҳодисаларга ўз вақтида ва тўғри баҳо берганларида, душман идеология олдинги сафдаги жанглардаёқ тормор келтирилган эди. Бунинг аксича, марксистлар янгиликни четлаб ўтиш, ўз нишонларини ўз вақтида аниқ белгилаб ололмаган ҳолларда душман идеология маълум даражада эркин ҳаракат қилар, марксизмнинг позициялари эса вақтинча заифлашиб қолар эди. Шахсга сиғиниш даврида худди шундай бўлди. Шахсга сиғиниш орқасида коммунистларнинг назарий ишларида рўй берган гурунглик ғоявий душманларимизнинг ўз ишларини кучайтиришлари ва фаннинг янги кашфиётларидан, ижтимоий тараққиётнинг янги ҳодисаларидан ўз манфаатлари йўлида фойдаланишларига имконият туғдирди. XX съезднинг дадиллик билан чиқарган ижодий хулосалари ревизионистлар ва догматикларнинг қинғир ҳуружлари тагидаги заминни йўқотди, коммунистлар қўлига душман идеология билан курашнинг, ишчилар синфи ишини янада қудратли суратда олға бостириш учун курашнинг энг ўткир ҳужумкор қуролини берди. КПСС нинг XX съезди ишчилар ҳаракати тарихига ижодий марксизм-ленинизм тантанасининг символи, революцион кучларни янги ғалабаларга олиб борадиган йўлдаги буюк босқич бўлиб кирди!

Ҳозирги замон марксизми эндигина тарих майдонига чиққан даврдагига нисбатан олға қараб катта қадам қўйган таълимотдир. Марксизм-ленинизм коммунистик партиялар вакиллари Москва Кенгашларининг Декларацияси ва Баёнотларида. КПСС Программасида ўзининг юксак ифодасини топди. Қардош партиялар КПСС Программасини давримизнинг Коммунистик манифести деб атадилар.

Ўртоқлар! Ҳозирги вақтда халқаро ишчилар синфи олдида турган энг масъулиятли вазифалар ишчилар ҳаракати барча отрядларининг биргалашиб ҳаракат қилишига эришишни, унинг сафларини бузишга уринишларни бартараф этишни қаттиқ талаб этмоқда. Коммунистик партиялар социалист меҳнаткашлар билан алоқа ва ҳамкорлик ўрнатишни ғоят муҳим иш деб ҳисоблайдилар.

Маълумки, Октябрь революциясидан кейин ишчилар ҳаракати икки йўлдан — марксча-ленинча, коммунистик йўл ва социал-демократик йўлдан борди. Ана шу ҳар икки йўл тарихий синовдан ўтди. Турмуш барча ҳолларда айни бир хил жавоб берди: Маркс, Энгельс, Ленин кўрсатиб берган йўл энг тўғри йўлдир. Марксизмдан чекиниш социализм идеалларидан четга чиқишга олиб боражаги, бундай чекиниш ишчилар синфининг туб манфаатларига хилоф эканлиги ҳамма вақт исбот қилинди. Бернштейн, Мильеран, Каутский, Вандервельде, Гильфердинг, Носке — марксизмдан чекинишни кўрсатувчи кишиларнинг тўла бўлмаган рўйхати ана шулардан иборат. Бир қанча мағлубиятлар ва, ҳатто, ишчилар синфига қарши қилинган жиноятлар ҳам ана шу кишиларнинг номлари билан боғланган.

Урушдан кейинги йилларда бир қанча мамлакатларда социал-демократия ҳокимият тепасига бир неча марта келди, лекин у ҳеч қаерда социалистик мақсадларнинг лоақал минимумини ҳам амалга оширмади, ҳеч қаерда ишчилар синфини жамиятнинг раҳбар кучига айлантирмади. Социал демократик ишчилар оммаси ўз тажрибасида шунга ишонч ҳосил қилмоқдаки, «демократик социализм» доктринаси капитализмга зарар етказмайди ва бу доктринага амал қилиш — капиталистик тузумни сақлаб қолишга ва унинг барча оқибатларига — ишсизлик, келажакнинг нима бўлишини билмай, ваҳимага тушиш, қашшоқлик, урушларга тоқат қилиб туриш демакдир. Шу билан бирга Совет Иттифоқининг, бошқа социалистик мамлакатларнинг муваффақиятлари, уларнинг тинчликсевар ташқи сиёсати оммани марксизм идеяларига, коммунистик партияларга тобора кўпроқ жалб этади. Буларнинг ҳаммаси капитализм мамлакатларида ишчилар оммасини сўллаштиради. Ҳозирги вақтда социал-демократик партияларда рўй бераётган процессларга таъсир кўрсатади. Социал-демократиянинг баъзи раҳбарлари икки идеология ўртасидаги баҳсларда ҳақли эмасликларини гарчи жуда секин бўлса ҳам тушуна бошладилар; бошқа бировлари эса марксизмдан ошкора воз кечиш социал-демократик партияларнинг оммага кўрсатаётган таъсирига путур етказишини, ўз мамлакатларининг сиёсий ҳаётида ўз позицияларини заифлаштиришини истар-истамас тан олмоқдалар.

КПСС XX съездининг идеялари, сўнгра эса XXI, XXII съездларнинг қарорлари, партиямизнинг Программаси социал-демократик ҳаракатда ривожланиб кетган процессларга катта таъсир кўрсатди. КПССнинг социалистик партиялар билан алоқа ўрнатиш соҳасида кўрсатган ташаббуси халқаро ишчилар ҳаракати турли отрядларининг ҳаракат бирлиги учун курашига совет коммунистлари қўшган муҳим ҳиссадир. Ишчилар синфининг манфаатларини ҳимоя қилишни истаган киши хусусан бизнинг давримизда ишчилар синфи сафларини жипслаштиришга интилмай қололмайди ва унинг бундай қилмасликка ҳақи ҳам йўқ.

Кейинги ўн йилликлар социал-демократия ўнг раҳбарларининг марксизмдан юз ўгиришлари билан характерланади. Эндиликда улар социализм ўсиб бораётган кучларнинг тазйиқи ва омманинг марксизмга самимий хайрихоҳлиги тазйиқи остида Биринчи Интернационал юбилейини нишонламоқдалар ва шу мақсадда махсус конгресс чақирдилар. Социал-демократик интернационал ўзини Маркс ва Энгельс Интернационалининг вориси қилиб кўрсатишни истайди. Социал-демократия раҳбарлари юбилей кунларида Марксни реформист деб кўрсатишга, Маркснинг революцион таълимотини пучайтириб қўйишга ҳаракат қилдилар. Аммо уларнинг бу уринишлари беҳуда бўлди. Маркснинг таълимоти буюк революцион таълимот бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Коммунистлар, халқаро коммунистик ҳаракат Маркс ишининг, Биринчи Интернационал традицияларининг чинакам ворислари ва давомчиларидир.

Шуни айтиш керакки. Брюсселда юбилей тантаналари ўтказилган вақтда оқилона гаплар ҳам бўлди, жумладан уруш хавфи олдида ишчилар синфининг сафларини жипслаштириш зарурлиги тўғрисида гаплар ҳам эшитилиб қолди. Бу эса Ғарб мамлакатларидаги ишчилар ҳаракати сафларида рўй бераётган силжишларни бирмунча акс эттиради. Пролетариат социалистик интернационал раҳбарларидан бирлик сари реал қадамлар қўйишни талаб қилишга ҳақлидир. Интернационалнинг юз йиллигини байрам қилиш — унинг традицияларига амал қилиш демакдир. ишчилар синфининг туб манфаатларини акс эттирувчи бу традициялар эса антикоммунизм сиёсатидан воз кечишни ва халқаро майдонда ҳам, миллий доирада ҳам ишчилар ҳаракати барча отрядларининг чинакам ҳамкорлигини талаб этади. КПССга ва бошқа марксчи-ленинчи партияларга келганда шуни айтиш керакки, улар соф виждонли социал-демократларнинг антикоммунизм найрангбозларини улоқтириб ташлашлари учун бир жойга тўпланиб, тинчликни ҳимоя қилиш ва социализм учун кураш йўлида биргаликда ҳаракат қилмоқ учун ўзаро мақбул проблемани ишлаб чиқишларига ёрдам бериш мақсадида кўп иш қилдилар.

Ҳозирги вақтда капитализм мамлакатларида тинчлик учун, демократияни янгилаш ва кенгайтириш учун, монополистик олигархия ҳукмронлигини тугатиш учун кураш олиб боришга тайёр турган барча кишиларни ўз ичига оладиган кенг коалицияларни ишчилар синфи теварагида вужудга келтиришнинг қулай истиқболлари мавжуддир. Ишчилар синфи билан деҳқонлар иттифоқи — барча антиимпериалистик кучларни жипслаштириш ўзагидир. Маркс деҳқонлар тимсолида «...пролетар революцияси шундай мукаммал хорга эга бўладики, агар шундай хор бўлмаса, ҳамма деҳқонлар мамлакатларида унинг якка ашуласи ҳеч ким эшитмайдиган ашула бўлиб қолади» деб башорат қилган эди. Ана шу ажойиб идеяни В. И. Ленин ҳар томонлама ривожлантирди ва Россияда Октябрь революцияси бу идеяни порлоқ суратда амалга оширди. Ўша пайтдан буён халқаро тараққиётнинг бутун бориши ишчилар билан деҳқонлар революцион иттифоқининг яхши самара бераётганлигини исботламоқда. Ҳозирги вақтда интеллигенция антиимпериалистик курашга кенг фронт бўлиб қўшилди. Маданият, фан ва техника аҳли ҳозирги замон жамиятининг ҳаётида тобора кўзга кўринарли ўрин олмоқда. Марксизм меҳнат аҳли билан фан аҳлининг иттифоқини ҳамиша капитализм ҳалокатининг, янги тузум ғалабасининг энг муҳим гарови деб билди.

Барча революцион кучлар коммунистик авангардининг бирлиги — уларни жипслаштиришнинг ғоявий манбаи ва асосий гаровидир. Сталин шахсига сиғинишнинг тугатилиши коммунистик ҳаракатни унинг тараққиётига ғов бўлиб келган оғир юкдан халос этибгина қолмади. Сталин шахсига сиғинишнинг тугатилиши ҳаракатимизнинг ҳар бир отрядидан пролетар интернационализмининг олий принциплари асосида, ҳар бир партиянинг ўз фаолиятини бошқа партияларнинг фаолияти билан ихтиёрий суратда мувофиқлаштириб олиб боришга интилиши асосида мустаҳкамлаш учун ғоят катта жавобгарликни ҳис этишни талаб қилди. Коммунистик партиялар мустақил, чинакам миллий куч сифатида иш кўрганларидагина социализм учун курашда халқнинг чинакам авангарди бўла оладилар, албатта. Аммо бу гапдан «Ўзингни бил, ўзгани қўй» деган мақолга амал қилишлари лозим, деган маъно асло келиб чиқмайди. Партияларнинг мустақиллигини умумий интернационал вазифаларни ҳал этишдан четга чиқиб кетиш деб, умумий ишларни ҳал этиш вақтида ўзга бир хил қандайдир «бетарафлик» деб талқин этишга интилишни мустақилликнинг белгиси, етукликнинг белгиси деб ҳисоблаш асло мумкин эмас. Бундай позиция ишчилар синфининг умумий манфаатларига ҳам, ишчилар синфи миллий отрядларининг манфаатларига ҳам мувофиқ эмас.

Ҳар бир коммунистик партиянинг муваффақият қозониши учун фақат бир йўл бор, у ҳам бўлса, ўз мустақиллигини интернационализмга садоқат билан тўғри қўшиб олиб боришдир. Маркснинг қуйидаги ажойиб сўзлари ҳозирги вақтда ҳам ўзининг бутун кучини сақлайди: «Интернационалнинг асосий принципини — бирдамликни эсга олайлик. Агар биз ана шу ҳаётбахш принципни ҳамма мамлакатлардаги барча ишчилар ўртасида ғоят мустаҳкамлар эканмиз, биз рўёбга чиқариш учун интилаётган улуғ мақсадга эришамиз».

Маркс ва Ленин васиятларига содиқ бўлган бизнинг партиямиз ва бошқа марксчи-ленинчи партиялар ХКП раҳбарларининг бузғунчилик, миллатчилик йўлига пролетар интернационализмини қарама-қарши қўймоқдалар. Пролетар интернационализми юз йилдан кўпроқ вақтдан буён бизнинг ҳаракатимизга мустаҳкам суратда хизмат қилиб келмоқда. Биз ўз сафларимиздаги ажралиш синфий душманга ёрдам беражагини, жипсликни мустаҳкамлаш эса буржуазияга зарба эканлигини маҳкам эсда тутамиз. Барча марксчи-ленинчи партиялар каби бизнинг партиямиз ҳам коммунистик ҳаракатнинг бирлиги, бу ҳаракатнинг муваффақият қозониши учун доим гаров бўлиб келган ана шу бирлик хусусан ҳозирги кунда жуда зарур, деб ҳисоблаб келди ва ҳисоблайди. Халқаро коммунистик ҳаракатнинг жипслиги, жипслиги ва яна бир марта жипслиги — бизнинг шиоримиздир!

Коммунистларнинг халқаро кенгашлари, ишчилар ҳаракати тараққиётининг ҳозирги босқичида ҳамкорликнинг энг муҳим формаларидан биридир. Бундай кенгашларни ўтказиш идеяси коммунистик ҳаракат традицияларида илдиз отган эди. Маркс ва Энгельс Интернационал конгрессларининг мунтазам суратда ўтказиб турганликларини ва бу конгрессларда ишчилар ҳаракатининг стратегияси ва тактикаси коллектив бўлиб ишлаб чиқилганлигини эсга олиб ўтсак арзийди. В. И. Ленин ҳаракатимиз учун энг оғир бўлган йилларда — коммунистик партиялар шакллана бошлаган йилларда Коммунистик Интернационал конгрессларини систематик равишда ўтказиб туриш зарур деб ҳисобларди ва курашдош ўртоқлар билан тажрибани айирбошлашни, умумий йўлни ишлаб чиқишни халқаро ишчилар ҳаракати муваффақиятларининг зарур шарти деб билди.

Коммунистик ҳаракатдаги аҳвол айниқса мураккаблашиб қолган ҳозирги пайтда Маркс, Энгельс ва Ленин таълим берганидек иш кўриш айниқса зарур. Интернационалнинг ташкилий формалари ўзгарди. Эндиликда Интернационал типидаги марказлаштирилган ташкилотнинг бўлиши учун замин йўқ. Аммо интернационал бирдамлик ҳаётий заруратдир ва бу бирдамлик коммунистик ҳаракатнинг янги босқичига мувофиқ формаларда ривожланиб бориши лозим. Қардош партияларнинг кўпчилиги каби бизнинг партиямиз ҳам янги халқаро коммунистик форумнинг чақирилиши қийинчиликларни бартараф қилишнинг энг яхши методи, деб ҳисоблайди. КПСС Марказий Комитетининг фикрича, янги Кенгашнинг мақсади баъзи бировларни коммунистик ҳаракатдан «чиқариб ташлаш» эмас, балки бу ҳаракатнинг бирлигини мустаҳкамлашдан, жаҳон коммунистик ҳаракатининг етилган проблемаларини ижодий тарзда ишлаб чиқишни давом эттиришдан иборат.

Хитой раҳбарларининг кирдикорларига, уларнинг советларга қарши туҳмат кампаниясини бошлаб юборганликларига қарамай, бизнинг партиямиз империализмга қарши, тинчлик, миллий озодлик ва социализм иши учун биргаликда кураш олиб бориш мақсадида Хитой Коммунистик партиясига дўстлик қўлини чўзмоқда.

Бизнинг партиямиз коммунистик ҳаракатни марксизм-ленинизм принциплари асосида жипслаштириш, бу ҳаракатнинг бирлигини таъминлаш учун қўлидан келган ҳамма чораларни кўрди ва кўрмоқда. Маркс ва Ленин вужудга келтирган коммунистик ҳаракат тобора янги кучларни тўплаб, олға борди ва ҳеч нарсага қарамай олға бораверади. Марксчи-ленинчилар истиқбол ўзлариники эканлигини биладилар!

* * *

Ўртоқлар! Коммунистик ҳаракат Биринчи Интернационалнинг юз йиллигини нишонлар экан, келгуси учун муҳим хулосалар чиқаради.

Биринчи хулоса шундан иборатки, марксчи-ленинча таълимотга содиқ бўлиш — ҳаракатимизнинг муваффақиятлар қозониши учун энг муҳим шартдир. Марксизм-ленинизмга садоқат унинг асосий принципларини ҳимоя қилишни, бу принципларнинг ўнгдан ва сўлдан бузилишига муросасиз бўлишни, назарияни жамият ҳаётининг ўзгарган шароитларига мувофиқ суратда ривожлантиришни ўз ичига олади. Замонамизнинг атоқли марксчи-ленинчиси ўртоқ Н. С. Хрушчев бошчилигидаги партиямиз Марказий Комитети назарияга шу тариқа чинакам революцион ёндошиш намунасини кўрсатмоқда.

Коммунистлар чиқараётган **иккинчи хулоса** шундан иборатки, умумий революцион ишнинг муваффақият қозониши учун ўз мамлакатида, ўз участкасида мумкин қадар кўпроқ иш қилиш керак. Коммунистик ҳаракат барча отрядларининг жаҳон империализмига марказлаштирилган ҳужуми худди шу йўл билан таъминланади.

Пролетар интернационализмининг юз йил ичидаги тажрибасидан келиб чиқадиган **учинчи хулоса** шундан иборатки, синфий ва миллий озодлик кураши ҳамиша реакцион урушларга қарши, жаҳон урушининг олдини олиш учун кураш билан қўшиб олиб борилиши лозим. Тинчлик учун кураш айни вақтда барча прогрессив кучларни социализм ва халқлар ўртасида дўстлик байроғи остида жипслаштиришнинг ғоят кенг платформаси, Биринчи Интернационалнинг асосий традицияларидан биридир.

Пролетар интернационализмининг юз йиллик тарихидан келиб чиқадиган **тўртинчи хулоса** шундан иборатки, реакцион миллатчиликка қарши доим ҳушёр бўлмай туриб ва унга қарши шафқатсиз кураш олиб бормай туриб, бирорта ҳам революцион ишни муваффақиятли амалга ошириш мумкин эмас. Реакцион миллатчиликнинг пайдо бўлишидаги дастлабки сабаблар нимадан иборат бўлишидан қатъий назар, унинг қандай либосда майдонга чиқишидан ва қандай «ўта революцион» гапларни ниқоб қилиб олишидан қатъий назар, бу миллатчилик ҳамиша империализм қуроли бўлиб қолади.

Ниҳоят, **бешинчи хулоса.** Халқаро коммунистик ҳаракатнинг бирлиги, бутун ер юзида пролетар интернационализми принципларининг барқ уриб ўсиши ва пировард тантанасининг гаровидир. Маркс ва Ленин васиятларига, Биринчи Интернационал традицияларига содиқ бўлиш — ҳаракатимизнинг бирлигини сақлаш ва мустаҳкамлаш учун сўзда эмас, балки амалда ҳамма чораларни кўриш демакдир.

Ишчилар синфи коммунистик мақсад-ғоялар учун олиб борилган курашнинг биринчи асрида жуда катта, ҳақиқатан ҳам тарихий ғалабаларни қўлга киритди. Маркснинг сўзлари билан айтганда, тарих ҳеч нарсага қарамай ўз йўлидан олға бораверади. Коммунизм кучлари эндиликда барча қитъаларда ва барча мамлакатларда ҳаракат қилмоқдалар. Кишилик жамияти тараққиётининг бош йўли узил-кесил белгиланди. Бу йўл — коммунизмдир. Халқаро ишчилар ҳаракати тараққиётининг иккинчи асри коммунизм тўла тантана қилган аср бўлиши керак ва шундай аср бўлади!

Яшасин марксизм-ленинизмнинг ҳамиша ғолиб байроғи! Яшасин пролетар интернационализми! Яшасин коммунизм! (**Гулдурос, давомли қарсаклар**).

«БИЗ ЎРТА ОСИЁНИНГ МАФТУНИ БЎЛИБ ЖЎНАБ КЕТЯПМИЗ»

Машҳур чехословак сайёҳлари Мирослав Зикмунд ва Иржи Ганзелка 29 сентябрда Тошкентдан Уралга жўнаб кетдилар.

Иржи Ганзелка жўнаб кетиш олдидан УзТАГ мухбирига қуйидагиларни айтди:

— Биз Урта Осиёда ғаройиботларни кўрмадик. Аммо бу ерда коммунистик жамиятнинг моддий техника базасини вужудга келтираётган халқнинг астойдил қилган меҳнати натижаларини кўришга муваффақ бўлдик. Биз, совет кишилари забт этаётган қўриқ ерларни зўр шодлик билан кўздан кечирдик. Бизнинг экспедициямиз бундай катта кўламдаги ишларни бошқа ҳеч қаерда кўрмаган эди. Урта Осиёда ирригация системалари қурилиши бизда кучли таассурот қолдирди.

Биз комил ишонч билан шуни айта оламизки, Совет Урта Осиёси республикаларидаги каби турли-туман ишлар ва бой маданий ҳаётни СССР чегараларидан жанубдаги Осиё мамлакатларининг бирортасида ҳам кўрмадик.

Биз Урта Осиёда мўлжалдагидан 20 кун ортиқ меҳмон бўлиб турдик. Бу кунлар биз учун жуда зарур кунлар эди. Биз шу вақт ичида жуда кўп мароқли нарсаларни кўришга муваффақ бўлдик. Биз Урта Осиёга мафтун бўлган ҳолда жўнаб кетмоқдамиз. Биз бу ўлкага яна бир марта қайтиб келишни астойдил истаймиз.

Экспедиция Уралда беш кун бўлади.

Шу давр ичида иккинчи саёҳатимизга тааллуқли материалларни адабий жиҳатдан ишлаб чиқишни мўлжалладик. Ана шу иш орасидаги танаффус вақтида СССРга икки марта келиб кетмоқчимиз.

СССР тўғрисидаги китобни 1969—1970 йилларда нашр этмоқчимиз. Бу китоб икки томдан иборат бўлса керак.

3 СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ
30 СЕНТЯБРЬ, 1964 ЙИЛ
№ 227 (12.881).

ҚУЁШ ЎЛКАСИНИНГ НОЗ-НЕЪМАТЛАРИ

Республикамизни қуёш ўлкаси дейишади. Дарҳақиқат исми-жисмига монанд. Ўзбекистон меҳнаткашлари тоғ-тоғ «оқ олтин» хирмонлари бунёд этиш билан бирга, республикамизни, мамлакатимизнинг йирик саноат марказларини мўл-кўл ноз-неъматлар билан ҳам таъминлаб турибди.

Бу йилги пишиқчиликни яқин йилларгача кам кўрганмиз, дейишяпти боғбонларимиз. Бунга ҳар бир миришкор ўз ҳиссасини қўшган. Юқоридаги суратда сиз Р. Шредер номидаги узумчилик, боғдорчилик ва виночилик илмий текшириш институтининг аспиранти Елена Перепилицинани кўриб турибсиз. У узумнинг янги навларини яратиш устида ижодий иш олиб борди. Натижа кутилганидай бўлиб чиқди. Сиз уни ўзи етиштирган ажойиб «кишмиш» навли узум ҳосилини кўздан кечираётганида кўриб турибсиз.

Пастдаги фотоэтюдда тарвуз уюми акс эттирилган.

А. КУЗЬМЕНКО ҳамда Қ. РОЗИҚОВ фотолари. (ЎзТАГ фотохроникаси).

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ГАЗЕТАСИ ОММАВИЙ ИШЛАР ВА ХАТЛАР БЎЛИМИДА

БИЗНИНГ ПОЧТА

Кеча редакция газетхонлар, ишчи-деҳқон мухбирлари, пост аъзолари, область мухбирларидан турли жанрларга оид 69 хат-хабар, 5 шикоят, 4 фотосурат олди. 3 шикоят текшириб чора кўриш учун тегишли ташкилотларга юборилди. 2 шикоятчининг талаби тегишли ташкилотлар ёрдамида қондирилди. Қолган хат ва расмлар бўлимларга чиқарилди. Қуйида шингил хабарларга эътиборингизни жалб этамиз.

ПЕНСИОНЕРЛАР МАМНУН

Қишлоқ мухбири Ж. Раҳимовнинг хабар қилишича, Андижон область, Янгиқўрғон ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Октябрь» колхози правлениеси меҳнати элга манзур бўлган 215 кишига пенсия тайинлади. «Чортоқ» посёлкасидаги 60-йн бир йиллик ўрта мактаб қошида эса янги музика мактаби очилиб, 35 йигит-қиз ўқишга жалб этилди.

МУНОСИБ ТУҲФА

Янгиер бошқармасидаги «Ховос» совхозининг чорвадорлари йиллик сут тайёрлаш планини муддатидан олдин бажардилар. Давлатга пландаги 360 тонна ўрнига 365 тонна сут сотилди. Бу муваффақиятни қўлга киритишда сут соғувчилардан опа-сингил Ўғилой ва Барчиной Абдуалимова, Саида Эрматоваларнинг улуши катта бўлди.

Х. КАРИМЖОНОВ.

ТОШКЕНТЛИКЛАР ҒОЛИБ ЧИҚДИ

Яқинда «Меҳнат» кўнгилли спорт жамияти марказий советининг бокс бўйича бу йилги шахсий-команда биринчилиги тугади. Мусобақада Тошкент, Фарғона, Андижон, Навоий ҳамда Чирчиқ шаҳар спортчилари билан бирга «Захмат» (Туркманистон ССР) вакиллари беллашдилар.

«Ташсельмаш» заводининг катта спорт залида уч кун давом этган спорт кураши якунида тошкентлик спортчилар биринчи ўринни эгалладилар. Иккинчи ўринни Навоий шаҳар боксчилари олди.

М. ИЛҲОМБЕКОВ, республика категорияли судья.

ХАРИДОРЛАР МАМНУН

КАЛИНИН БОШҚАРМАСИДАГИ КЕЛЕС ПОСЕЛКАСИДА ИККИ ҚАВАТЛИ УНИВЕРМАГ ОЧИЛДИ. ДАСТЛАБКИ КУНИЕҚ ПОСЕЛКА АҲОЛИСИГА БИР НЕЧА ЎН МИНГ СЎМЛИК КИЙИМ-КЕЧАК, УЙ-РЎЗҒОР БУЮМЛАРИ СОТИЛДИ.

И. КАЛОНОВ.

АСР ТЕНГДОШИ

ПОП ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БОШҚАРМАСИДАГИ КАЛИНИН НОМЛИ СОВХОЗНИНГ ДЗЕРЖИНСКИЙ НОМЛИ БЎЛИМИДА ЯШОВЧИ НОРИНИСО ҲАЙДАРОВА 110 ЁШГА КИРДИ. БУ МУЪТАБАР АЁЛНИНГ 50 ДАН ОРТИҚ НЕВАРА-ЧЕВАРАСИ БОР.

У. НАЗАРОВ.

МУДДАТИДАН ОЛДИН

Учқўрғон ишлаб чиқариш бошқармасининг хўжаликлари давлатга 1 миллион 200 минг донадан зиёд тухум етказиб бериб, социалистик мажбуриятини 109,7 процент бажардилар. Шунингдек, полиз ва сабзавот маҳсулотлари тайёрлаш планлари ҳам ошириб адо этилди. Охунбобоев номли, К. Маркс номли, Ильич номли, «Ўзбекистон» ва «Москва» колхозлари айниқса яхши кўрсаткичга эришдилар.

И. ВАЛИШИН.

ДЎСТЛИК КЕЧАСИ

Республика кинематография ходимлари уйида Совет—Жазоир студентларининг дўстлик кечаси бўлиб ўтди. Кечада Тошкентдаги олий ўқув юртларидан бирида таълим олаётган жазоирлик студент Муҳаммад Аль Ашрап Совет—Жазоир студентларининг абадий дўстлиги ҳақида доклад қилди. Йиғилишда Бирлашган Араб Республикаси, Мўғулистон Халқ Республикасидан келиб ўқиётган студентлар ҳам иштирок этдилар. Кеча охирида «Бахтли кун» бадиий фильми намойиш қилинди.

М. АБДУРАҲМОНОВА.

ЯШИЛ ҚИШЛОҚ

Шаҳрисабз ишлаб чиқариш бошқармасидаги Киров номли колхоз посёлкаси тобора обод бўляпти. Колхознинг Қутчи, Зачкана участкаларида 400-550 ўринли мактаб бинолари қурилиб, фойдаланишга топширилди.

Ж. ХАЛИЛОВ.

«ИШИМИЗ КЎП...»

«Бойсун» совхози маъмурияти 4-бўлим хонадонларини радиолаштириш тўғрисида 1960 йилда қарор қабул қилган эди. Столбалар ўрнатилиб, симлар тортилганини кўрган ишчилар ғоят хурсанд бўлишди. Лекин симни марказий радиоузелга улаш навбати келганда иш тўхтатиб қўйилди. Бунинг сабабини ҳеч ким билмайди. Бу ҳақда совхоз директори Қ. Бўриев, ишчилар комитетининг раиси В. Қосимов ўртоқларга кўп мурожаат қилдик. Улар ҳақли талабга қулоқ солиш ўрнига «ҳозир радиодан бошқа ишимиз кўп» деб меҳнаткашларни радио эшитишдан маҳрум қилиб қўймоқдалар.

Н. ОЛЛАМУРОДОВ.

Редакциямизга ишчи-деҳқон мухбирларидан А. Тошпўлатов (Киров райони), Т. Аҳмедов (Поп), Х. Юнусов (Калинин), Қ. Абдужалилов (Термиз шаҳар), А. Машокиров (ҳарбий қисм), А. Қораҳўжаев (Андижон), А. Паттоев (Тошкент шаҳри), Ҳ. Қосимов (Ленинград райони), Т. Убаев (Термиз), М. Султонов, Г. Мирвалиева (Қўқон шаҳар), Р. Сулаймонов (Хўжаобод), Э. Рўзибоевлар (Гулистон) юборган хат-хабарларда ҳам ютуқлар мадҳ этилиб, камчиликлар танқид қилинган.

УОРРЕН КОМИССИЯСИНИНГ ДОКЛАДИ

ВАШИНГТОН, 27 сентябрь. ТАСС мухбирлари **В. Вашедченко** ва **В. Петрусенко** хабар берадилар:

АҚШ Олий судининг раиси Уоррен бошчилигидаги махсус комиссия АҚШ президенти Жон Кеннеди қандай ҳолатда ўлдирилганлигини қарийб ўн ой текширди. Ниҳоят мана энди шу комиссиянинг катта якунловчи доклади эълон қилинди. Бу докладда Техас штатидаги Даллас шаҳрида ўтган йил кузда бўлиб ўтган фожиага тааллуқли жуда кўп фактлар, одамларнинг терговда айтган гаплари, фикрлар, таклифлар баён қилинган.

Уоррен комиссиясининг докладида айтилишича, президент Кеннедини денгиз пиёда қўшинларининг собиқ солдати Ли Харви Освальд ўлдирган. Сўнгра Освальдни Далласдаги тунги ишратхонанинг хўжайини Жек Руби ўлдирган.

Комиссия аъзолари, Освальд «якка ўзи» ҳаракат қилган ва президентни «ўлдириш режаларини тузишда ёки ўлдиришда ҳеч ким унга ёрдамлашгани йўқ», деган хулосага келдилар. Комиссия, дейилади докладда, «Освальд ёки Руби президент Кеннедини йўқотишни мақсад қилиб олган ички ёки ташқи бирор фитнанинг иштирокчиси бўлганликларини кўрсатувчи далилларни топмади».

Кеннеди тушиб бораётган машина яқинида турган кишиларнинг берган гувоҳликлари, дейилади докладда, хилма-хил бўлиб чиқди. Бу кишиларнинг баъзилари, икки марта ўқ отилди, деб, баъзилари беш марта ёки ҳатто олти марта ўқ отилди, дейишди. Бироқ, комиссия уч марта ўқ отилган, деган хулосага келди. Шу билан бирга комиссия аъзолари, отилган ўқларнинг бири машинага тегмаган, деган фикрга келишди.

Президентнинг жасадини ёриб кўрган врачлар, биринчи ўқ президентнинг гарданига, умуртқадан сал ўнгроқ томонга тегиб, унинг томоғини тешиб чиққан, деб тахмин қилдилар. Врачлар бу яра ўлдирадиган даражада эмас эди, деб ҳисоблайдилар. Шу ўқнинг ўзи сўнгра Техас штатининг губернатори Коннэллига тегиб ярадор қилган деб тахмин қилмоқдалар.

Биринчи ўқ отилгандан кейин орадан тахминан 5 секунд ўтгандан кейин отилган иккинчи ўқ Кеннедининг бошига теккан. Экспертизанинг аниқлашича, ўқ калла суягининг орқа томонини тешиб ўтиб чаккасининг ўнг томонидан чиққан. Ўқнинг ўрни катта яра бўлиб қолган. Экспертлар бу ўқнинг парчаси автомашинанинг олдидаги ойнасига тегиб, уни дарз кетказган, лекин ойнани тешиб чиқмаган деб тахмин қилмоқдалар. Шу тарика докладда, ўқлар машинанинг орқасидан эмас, балки унинг олд томонидан отилган, деган тахмин рад қилинди. Президентнинг бошига теккан ўқдан ҳосил бўлган яра ўлишга олиб келган.

Бироқ, докладнинг якунловчи қисмида айтилишича, бош суягидаги катта яра ва томоқдаги яра жасад ёриб кўрилганидан кейин ёзилган медицина хулосасида «ўқ тешиб чиққан яра бўлса, керак» деб гина тасвирланган, холос. Шундай қилиб, экспертлар яраларнинг характерига асосланиб, ўқ қайси томондан отилганлигини аниқ айтиб беришга журъат этмаганлар.

Шундай бўлса ҳам Уоррен комиссияси воқеани ўз кўзи билан кўрган бир қанча кишиларнинг, ўқлар китобхона биносининг олтинчи қаватидаги деразадан отилган, деган гапларига қўшилди. Далласлик Говард Бреннаннинг айтган гапига қараганда, у олтинчи қаватдаги деразадан президент автомобилини нишонга олиб, ўқ отган ўттиз ёшлар чамасидаги озғинроқ кишини кўрган. Бреннаннинг сўзига қараб, орадан сал вақт ўтмай, полиция гумонланаётган кишининг нишоналарини радио орқали эълон қилган. Бир оз вақт ўтгач, Даллас полициячиси Типпит деган киши номаълум ҳолатда ўлдирилади ва гувоҳлардан бир нечтаси уни Бреннан тасвирлаган кишига ўхшаш киши тўппонча билан отиб ўлдирди, деб айтишди.

Освальд қамоққа олинганидан кейин дастлаб уни Типпит деган полициячини ўлдирди, сўнгра эса президент Кеннедини ҳам ўлдирди, деб айблашган.

Докладда айтилишича, Освальдни ҳаммаси бўлиб 12 соат сўроқ қилишган, сўроқ вақтида бир неча марта озроқ танаффуслар ҳам бўлиб турган. Освальддан сўроқ қилинганида у мазкур кишиларни ўлдиришга ўзининг ҳеч қандай алоқаси йўқлигини айтган. Қуйидаги факт жуда таажжубланарлидир: Освальд терговининг кўп қисмини олиб борган Даллас полициясининг капитани, докладда айтилишича, «сўроқдаги гапларнинг ҳеч бирини ёзиб бормаган, сўроқ вақтидаги гапларнинг ҳеч бири стенография воситаси билан ёки магнитофонга ёзиб борилмаган».

Докладда айтилишича, Даллас маъмурлари Освальд иши атрофида ғайри нормал вазият вужудга келтирганлар. Освальдга суиқасд тайёрланаётганлиги тўғрисида Даллас полициясига телефон орқали огоҳлантирувчи хабар берилгандан кейин ҳам, дейилади докладда, полиция ҳеч қандай эҳтиёт чоралари кўрмаган. «Даллас полициясининг ҳамманинг кўзи олдида Освальдни округ тюрьмасига кўчиришга қарор қилганлиги хато иш бўлди. Бу эса Освальднинг ҳалок қилинишига ёрдам берди», дейилади комиссиянинг хулосаларида.

Маълумки, Кеннеди ўлдирилганидан кейин Американинг реакцион матбуоти Освальдни ҳатто марксчи қилиб кўрсатишга уринган эди. Докладда ҳам Освальдни «ўзи ўқиб ўрганган марксчи» деб тасвирлашга уриниб кўрилган. Лекин шу билан бирга, докладда Освальд марксизм ва коммунизмни ўзича тушунар эди, «шу терминларни ўзича изоҳлар эди» деб писанда қилинади.

Освальдни турли сиёсий ташкилотлар билан, жумладан АҚШ Коммунистик партияси билан ва Кубани ҳимоя қилаётган бир қанча комитетлар билан боғланган киши қилиб кўрсатишга қаратилган уринишларни комиссия текшириб кўрди. Освальднинг алоқа боғлаш учун қилган уринишлари «кейин Освальднинг президентни ўлдирганлигига» бирор муносабати борлигини кўрсатувчи ҳеч қандай далилларни комиссия топмади.

Докладда айтилишича, Освальд одам ўлдиришга мойил киши бўлган, у Америка армиясининг истеъфо берган генерали Уокерга суиқасд қилган, кейинроқ эса собиқ вице-президент Никсонга суиқасд қилмоқчи бўлган эди.

Америка матбуоти Кеннедининг ўлдирилганлигига «Асрнинг жинояти» деб ном берган эди. Уоррен комиссиясининг катта доклади мана шу «Асрнинг жинояти» атрофида бўлган ҳамма гумонлар ва шубҳаларни йўққа чиқармади. Сирларнинг ҳаммаси ошкор бўлмаганлиги кўриниб турибди. Комиссия иш бошлаган вақтдаёқ унинг раиси Уоррен, президентнинг ўлдирилишига тааллуқли баъзи фактлар ҳозирги авлод ҳаёт вақтида очилмасдан қолса керак, деб айтган эди.

КОМИССИЯ ДОКЛАДИДАН СЎНГ

ВАШИНГТОН, 28 сентябрь. (ТАСС). Уоррен комиссиясининг тавсияларини амалга ошириш чораларини ишлаб чиқмоқ учун АҚШ президенти Линдон Жонсон тўрт кишилик комиссия тайинлади. Бу комиссия АҚШ молия министри Диллон, АҚШ юстиция министри вазифасини бажарувчи Каценбах, Марказий разведка бошқармасининг раҳбари Макконун ва президентнинг миллий хавфсизлик масалалари билан шуғулланувчи махсус ёрдамчиси Бандидан иборат қилиб тузилди.

ЧЕТ ЭЛ АХБОРОТИ

ЖАНГЛАР ДАВОМ ЭТМОҚДА

ПАРИЖ, 28 сентябрь. (ТАСС). Конго ватанпарварлари Конгонинг шимолидаги Боэнде шаҳри районида ҳукумат қўшинларининг шиддатли ҳужумларини муваффақиятли суратда даф қилмоқдалар. Чомбега сотилган оқлар отрядининг СС нинг собиқ офицери Мюллер қўмондонлигида қилган ҳужуми қайтарилди. Мюллер гитлерчилар Германияси олдида қилган «хизматлари» учун «темир крест» билан мукофотланган эди.

Франс Пресс агентлиги мухбирининг Леопольдвилльдан хабар беришича, шаҳарнинг катта қисми ҳали ҳам қўзғолончилар қўлида.

ГОЛДУОТЕРНИ ЁҚЛАБ

ПАРИЖ, 28 сентябрь. (ТАСС). Қўшма Штатларда авж олиб кетган сайлов олди тўлқинлари Франция пойтахтига етиб келди. Американинг Римдаги собиқ элчиси, ҳозирги вақтда эса Голдуотерни ёқловчи граждан лар миллий комитетининг ҳамраиси Миллер Клэр Люс сенатор Голдуотер номзодини ёқлаш кампаниясини Парижда бошлаб юборди.

ТЕЛЕГРАФ ЛЕНТАСИДАН

ПРАГА. Бирлашган Араб Республикасининг бош министри Али Сабрийнинг Чехословакияга қилган сафари тўғрисида бу ерда ахборот эълон қилинди. Ядро қуроли синовларини қисман тақиқлаш тўғрисида Москва шартномаси тузилганлиги, ядро қуроли ўрнатилган ҳар қандай объектларни космосга чиқармаслик тўғрисидаги битимлар ва парчаланувчи материалларни ишлаб чиқаришни чеклаш тўғрисидаги битимлар сингари тадбирларнинг халқаро кескинликни юмшатиш учун катта аҳамияти борлиги ахборотда таъкидланади. Ҳар иккала томон давлатлар тинчлик ва халқаро хавфсизлик манфаатларини кўзлаб, территория низоларини ва чегара проблемаларини ҳал қилишда куч қўлланишдан воз кечишлари лозим, деб ҳисоблайдилар. Чехословакия Социалистик Республикаси ва Бирлашган Араб Республикаси ҳукуматларининг бошлиқлари битимга қўшилмаган мамлакатларнинг Қоҳирада чақириладиган конференциясини қувватладилар. Бирлашган Араб Республикасининг Бош Министри Али Сабрий Чехословакия Социалистик Республикасининг Раиси Йозеф Ленартни Бирлашган Араб Республикасини бориб кўришга таклиф қилди. Бу таклиф қабул қилинди.

ВАРШАВА. Нер дарёси бўйидаги Хелмно деган жойда фашистлар ажал фабрикаси ташкил қилган эдилар. Фашизм қурбонлари кўмилган бу қабристонда улар хотирасига бағишланган ёдгорлик қурилди. Ёдгорликнинг бир томонига «БИЗ УНУТМАЙМИЗ!» деган сўзлар тошга ўйиб ёзиб қўйилган.

Гитлерчиларнинг Польшадаги жиноятларини текширувчи комиссия аъзоларига шу жиноятларни ўз кўзи билан кўрган ва ҳозир ҳаёт бўлган кишилар, Совет Армиясининг зарбидан чекинаётиб, ўз жиноятларининг изини яширишга уринган ва одамгарчилик қиёфасини йўқотган фашистлар ўз қурбонлари кўмилган жойга дарахтлар ўтқазиб, боғ қилиб қўйганликларини айтишди.

Гитлерчилар азоблаб ўлдирган поляклар, яҳудийлар ва руслардан 350 минг киши хотирасига шу ерда қурилган ёдгорликни якшанба куни очиш маросими бўлди.

СОФИЯ. 21-халқаро Пловдив ярмаркаси ёпилди. Бу ярмаркада жаҳондаги 37 мамлакат қатнашди. Дастлабки маълумотларга қараганда, 15 кун ичида ярмаркани 650 мингга яқин киши келиб кўрган. Болгария ярмаркада 400 миллион левдан кўпроқ савдо битимлари тузди.

САНА. Яман революцияси бошланган кундан бери Совет Иттифоқи, Совет ҳукумати ва халқи Яманга катта ёрдам кўрсатиб келмоқдалар, деди Яман президенти Ассалол. Қолоқликни, нодонликни ва маданиятсизликни Яман жуда қисқа муддат ичида тугатсин, деган ният билан бизнинг республикамизга шундай ёрдам кўрсатиб келмоқда. Яман Республикаси эълон қилинганига икки йил тўлиши муносабати билан кеча ўтказилган кўпминг кишилик митингда Ассалол нутқ сўзлаб, ҳозир совет мутахассислари иккита умумий таълим мактаби, касалхона ва поликлиника қуриш лойиҳасини амалга оширишга киришдилар, буларни совет халқи яман халқига тортиқ қилади, деди. Совет Иттифоқининг ёрдами билан Худайдо—Таиз магистрали қурила бошлади, яқин вақт ичида эса цемент ва балиқ консерваси ишлаб чиқарадиган заводларни ҳамда мамлакат экономикаси учун катта аҳамиятли объектларни қуриш ишлари бошланади.

(ТАСС).

Фельетон

ҚУРТ БОСГАН ВИЖДОН

Иғвогарни одамга ўхшагани ёмон. Акс ҳолда унинг кимлигини дарҳол сезиб, қўлини қирқиб, оёғини калта қилиб қўйиш ҳеч гап эмасди. Иғвогар тушмагур ана шундан фойдаланади, ана шундан ютади, вақт ва асабни ўғирлаб ва бузиб Сизни беихтиёр аллақайси кўчаларга бошлашга мажбур қилади.

Шахсан мен дипломли, ҳар томонлама мукаммал, профессионал иғвогарларни кўп «мадҳ» этдим, уларнинг ҳунарини, қилиғини, одатини, юриш-туриши-ю, иш услубини классификацияга бўлиб, тур-турларга ажратдим, элаклардан ўтказдим. Аммо, ҳозирги мадҳ этиладиган иғвогарни биринчи кўришим-у, бунақасига биринчи ишим тушиши десам юз пойиз ишонаверинг.

Ахир, иғво қилишга, кав-кавлашга одам топилмай қолса ўзининг устидан ҳам бирон ташкилотга думалоқ хат жўнатиб, кўпларнз ишдан қўйиш овозига сўмирадиган иғвогарни ҳам эшитган бўлсангиз керак. Ана шундай иғвогарлардан бири Тошкент шаҳар, Олмазор кўчасида яшовчи Маҳмуд Оқилов бўладилар. Оқиловнинг кўзлари бир он бўлса ҳам бир нуқтада тўхтамайди, доим бежо, доим ўйноқи, қарашлари муғомбирона, ўлжага ташланишга тайёр турган тулкини эслатади кишига, қадамлари эса доим кескин ва ҳаракатчан.

Мана шу инсон (шундай дейиш башарти мумкин бўлса) нинг қилиб юрган қилиқлари-ю, ёзаётган қиссаларидан айримларини эшитинг. Оқиловнинг қўшниси ошхонада бош ошпаз, унинг ўғил-қизлари ўқиган, оқ-қорани таниган, бири инженер, бири врач, бири заводда токарь. Хуллас, бу оила аҳил, тўқ, фаровон оилалардан, унинг аъзолари бир-бирларига меҳр-муҳаббатли, оқибатли кишилар, уй-жойлари яхши ва кўркам, рўзғорлари бут, кишининг ҳавасини келтиради.

Маҳмуджонга қўшнисининг ана шундай иноқ, тотли яшаши ёқмайди. «Қаҳрамонимиз» тушмагур қаерда тўртта одам йиғилиб қолса асосий гапни ана шу қўшнисини чақишга қаратади:

— Бундай яхши яшашини меҳнатдан деб биласизми? Йўқ, — дейди овозини сал пастлатиб Оқилов, — ҳаммаси ўғирликдан, ҳаммаси эгри қўлликдан. Гапимга ишонаверинг. Ошхонасида овқатдан кам солиб, уриб қолади, хўрандани чўмичда, кассирини ҳисобда қоқади. Акс ҳолда ана шундай дангиллама иморат солиб бўладими!

Йиғилган кишиларнинг энсаси қотади:

— Ахир қўшнингизнинг оиласида ҳамма ишлайди, фарзандларининг топиш-тутиши яхши, буни ўзингиз ҳам яхши биласиз-ку.

Икки қулоғи бирон гапни ўтказиб юбормасликка шайланиб турган киши янада ҳушёр тортиб кетади.

— Тушингизни сувга айтинг! У Сизни сотиб олибди. Ҳа, сотиб олибди. Қўлимда факт бор. Ундай десам Сиз кимсиз ўзи? У, ОБХССни ҳам сотиб олган. Қўлимда бор фактларни қоғозга тушириб ОБХССга ошпаз устидан кичкинагина думалоқ хат жўнатсам орадан бир ҳафта ўтмай у ердан жавоб йўлланибди: Келтирган даъволарингиз текширишда тасдиқланмади. Шу ҳам гап бўлибдими. ОБХСС ходими ишни яхшилаб текширмай, ошпазга сотилган. Акс ҳолда, у ошхонасига бориб чўмичини ушлаб кўриши, пишираётган овқатини кавлаши, гўштни-гўштга, суякни-суякка ажратиши, сузиб турган хўрдасини татиб кўриши лозим эди.

«Шўрпешана» қўшни қанча сарсон бўлди, тинчлиги у ёқда турсин асаби ҳам бузилди. Аммо, Маҳмуджон бўш келадиган анойилардан эмас. У ОБХСС ходими текширишни билмас экан, деди-да, тўғри қўшниси ишлайдиган ошхонага борди. Бир коса лағмон олиб столга ўтирди, у ёқ-бу ёққа алангладн, ҳамма ўзи билан банд: чўнтагидаги гугурт қутичани олиб ичидан битта ўлик пашшани олди-ю, косага солди. Ана шундан кейин «спектакль» бошланди.

— Чақир ўша ошпазингни! Гўшт ўрнига овқатга пашша солиб бераётган ошпазингни чақир, деймап!

Шундан кейинги жанжални, тўполонни кўраверасиз. Асли номи билан аталган — иғвогаримиз сал бўш келиши у ёқда турсин, ҳамма нарсани расмий ҳужжатлаштириш пайига тушди:

— Қўшничилик ўз йўли билан, ҳа ўз йўли билан! Балки атайин мени кўриб туриб овқатимга пашша ташлаган бўлишингиз ҳам мумкин. Буни аниқ билмайман. Аммо, овқатдан пашша чиққанлиги факт! Тўғрими?

Қўшни ноилож «тўғри» деди. «Қаҳрамон»га ана шу биттагина «тўғри» деган сўз керак эди.

— Балли! Чин кўнгилдан, самимий бўйнингизга олганингиз учун раҳмат. Энди менга сузган овқатингиздан пашша чиққанлигини икки эллик қоғозга ёзиб берсангиз бас.

Қўшни ҳам жаҳл устида ёзиб берди. Шундан кейин «қаҳрамон» ана шу қоғозчадаги сўзларни машинкада йигирма нусха кўчиртирди-ю, йигирма ташкилотга коментарийси билан жўнатди: «Гўшт ўрнига пашша сотаётган ошпаз ўз айбини бўйнига олди. Сизга ошпазнинг хатини нотариусда тасдиқланган нусхасини юбораётирман. Башарти бу ишни босди-босди қилсангиз Сизнинг устингиздан кимга шикоят қилишни ўзим биламан. Жавобини конверт орқали юборманг, кечинади, ўзим орадан икки кун ўтгач олдингизга кириб олиб кетаман».

Оқиловнинг ҳаёти, иши шу...

Ҳозир у, Ўзбекистон ССР Олий Судидаги ўртоқларнинг миясини қоқиб, қўлига бермоқда. Олий суднинг бош ревизори Т. Аҳмедовга «ана Оқилов келяпти!» десангиз ранги оқариб, юраги орқасига тортиб кетиши нақд турган гап. Ўртоқ Т. Аҳмедов иғвогардан қўрққани учун эмас, балки у билан юзма-юз келишдан қўрқади.

Ахир, иғвогарлиги, туҳматчилиги, хотинбозлиги учун суд бўлган Оқилов Олий Судга ўзича талаб қўйяпти: «Бечора иғво ўқига йўлиқиб суд бўлибди, шунинг учун суднинг ҳукми хато деб яхшилаб ёзиб бериш вақти етганмиш...»

Талабини қаранг! Ахир, ҳар қандай иғвогарни бир чўқишда қочирадиган Оқилов қисқа вақт ичида 105 ташкилотга думалоқ хат жўнатганини, қанчадан-қанча кишиларнинг вақтини ўғирлаганини, уруш йилларида тор, эгри кўчаларда санғиб юриб, энди фронт қатнашчисиман, деб кўкрагига ураётганини, қўни-қўшниси, маҳалла-кўйини бир дақиқа ҳам тинчитмаётганини сал бўлса ҳам тушунармикин!?

Йўқ, виждонини қурт босган одам буни тушунмайди. Оқиловнинг виждонига қурт тушдигина эмас, у болалаб кетди. Энди бу касални тузатиш мушкул, тузатиш учун эса ана шу қуртлаган виждонни қирқиб ташлаш керак.

Одамлар, огоҳ бўлинг! Башарти, қўлингизга биронта думалоқ хат келиб тушса дарҳол унинг авторига эътибор қилинг, агарда бу хат автори Маҳмуд Оқилов бўлса, уни тўртга бўлиб корзинкага ташлайверинг, акс ҳолда бошингиз йиллаб ғовғадан чиқмай қолади.

Иғвогар Оқилов ўз мавқеидан бир парда баланд юрганини, эртами-кечми ана шу парда узилиб кетиб шарманда бўлишини ҳис қилмаётгани кишини таажжубга солмоқда, холос.

Воси МАҲКАМОВ.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

ЭЪЛОНЛАР. ТОМОШАЛАР.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

30 СЕНТЯБРДА

СРЕДАЗВИДЕНИЕ КУНИ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — Уйлаб топ (болалар учун). 18.35 — Телевизион янгиликлар. 18.50 — Индустрлашган Ўзбекистон (юбилей лекторий). 19.15 — Каспийдан Тянь-Шангача (телевизион журнал). 19.40 — Телевизион янгиликлар. 19.55 — Юнус Тўраев куйлайди. 20.30 — Ер остн бойликлари. 20.50 — Баҳор (фильм-концерт). 21.40 — Наби Ғаниев («Совет киноси усталари» циклидан).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 30/IX да Хоразм қўшиғи.

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 30/IX да Биринчи муҳаббат, 1/X да Алишер Навоий.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 30/IX да Нурхон.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Ўзбек цирки усталарининг томошалари. Кеч соат 8 да бошланади.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Кимсиз, доктор Зорге? — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН», «ВАТАН», НАВОИЙ номли, «ВОСТОК», «СПУТНИК», «ЧАЙКА», «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (кундуз соат 12, 5 ва кеч 10 да).

Пани Ганка кундалиги — «ДРУЖБА» (2-залда), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз соат 4 дан), «СПУТНИК» (кеч 8 ва 9 яримда).

«Колумб» кема юнгаси — «ДРУЖБА» (1-залда), «МИР» (кундуз ва кечқурун), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз соат 2 яримгача), «МОСКВА» (эрталаб 10 да).

Дунай фарзанди — «СПУТНИК» (эрталаб соат 11, кундуз 1, 3, 4 ярим ва кеч 6 да).

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА 1 октябрда

КАТТА КОНЦЕРТ

Концертда: СССР халқ артистлари Ҳалима Носирова, Мукаррама Турғунбоева, Саодат Қобилова, Галия Измайлова, Ўзбекистон ССР халқ артистлари Карим Зокиров, Саттор Ярашев, Насим Ҳошимов, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар Клара Юсупова, Гулнора Маваева, Михаил Давидов, Жамол Низомхўжаев, солист Эргаш Йўлдошев қатнашади.

Халқ чолғу ансамбли жўр бўлади.

Концерт кеч соат 8 да бошланади.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА 30 сентябрда,

ЭСТРАДА ТЕАТРИДА (1964/65 йил қишки мавсумнинг очилиши) 1 октябрда

Ўзбекистон ССР халқ артисти КОМИЛЖОН ОТАНИЁЗОВ раҳбарлиги ва иштирокида ХОРАЗМ АШУЛА, МУЗИКА ВА РАҚС АНСАМБЛИНИНГ

КОНЦЕРТЛАРИ

Концерт кеч соат 8 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

Диссертация ёқлайдилар

1964 йил 12 октябрь кундуз соат 2 да, Тошкент Давлат медицина институти педиатрия факультетининг илмий совети мажлисида (акт зали)

М. М. Каплан — медицина фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Болалар ва ўсмирларда сил спондилити касаллигини комплекс даволашда хирургик усулнинг роли» деган темада

Диссертация билан институт кутубхонасида танишиш мумкин (Карл Маркс кўчаси, 103-уй).

1964 йил 14 октябрь кундуз соат 2 да, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номли Тил ва адабиёт институтининг илмий совети мажлисида (Навоий кўчаси, 55-а уй, ижтимоий фанлар бўлимининг конференц-зали)

С. Саидов — филология фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Немис ва ўзбек тилларида модал сўзлар» деган темада

Диссертация билан Фанлар академияси кутубхонасида танишиш мумкин (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй).

НИЗОМИЙ НОМЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ сиёсий иқтисод, илмий коммунизм асослари, КПСС тарихи кафедраларининг вакант мудирлари (доцентлар ва фан кандидатлари) вазифасида ишлаш учун

КОНКУРС

ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурс муддати — 15/X гача. Ҳужжатларни топшириш учун адрес: Тошкент шаҳар, Педагогическая кўчаси, 103-уй, 26-хона.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р 11961 ИНДЕКС — 64543. Н. Б. 227.